

Riksdagens protokoll

1989/90:99

Tisdagen den 3 april

Kl. 14.30–16.50



Protokoll
1989/90:99

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 28 mars.

2 § Svar på fråga 1989/90:458 om domstolarnas oberoende

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Gudrun Schyman har mot bakgrund av en intervju i Dagens Nyheter med statssekreteraren i justitiedepartementet, Sten Heckscher, frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att garantera de svenska domstolarnas oberoende.

Varken Sten Heckschers uttalanden i tidningsintervjun, de pågående samtalen mellan EG och EFTA-staterna eller några andra förhållanden utgör något hot mot de svenska domstolarnas grundlagsfästa oberoende. Gudrun Schyman har uppenbarligen missförstått innebörden av vad Sten Heckscher sagt. Några åtgärder av det slag hon efterlyser behövs således inte.

En av utgångspunkterna för diskussionerna mellan EG och EFTA-staterna om ett närmare och fastare strukturerat samarbete har varit att vi på flera områden kommer att ha gemensamma regler. Självfallet är det av största vikt att de gemensamma reglerna tolkas på ett enhetligt sätt. Om tillämpningen av reglerna blir alltför olika i olika länder har själva idén med gemensamma regler förfelats. I de samtal som förs diskuteras därför flera olika metoder för att åstadkomma en enhetlig tolkning.

Inom EG har den enhetliga tolkningen av EG-rätten säkerställts genom EG-domstolens praxis och av ett system med tolkningsbesked till nationella domstolar. Dessa besked gäller frågan hur en viss EG-regel skall förstås och inte hur den skall tillämpas i det enskilda fallet.

Mycket talar för att ett system med tolkningsbesked från en gemensam domstol på internationell nivå skulle vara det effektivaste medlet att åstadkomma enhetlighet i det nya EFTA–EG-samarbetet.

Samtidigt som EFTA-ländernas företrädare i diskussionerna med EG förklarat sig intresserade av att diskutera ett system med tolkningsbesked har

man varit mycket noga med att markera att en sådan lösnings grundlagskonsekvenser måste studeras närmare. Inom justitiedepartementet håller vi nu på med att studera frågan för svensk del.

Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag skall be att få tacka justitieministern för svaret.

Jag delar inte den uppfattning som förs fram i svaret, att jag uppenbarligen har missförstått innebörden av vad Sten Heckscher har sagt. Jag tycker inte att jag har gjort det. Jag har med mig artikeln, och jag kan redovisa vad som står i den. Jag menar att det inte är fråga om ett missförstånd. Efter en diskussion om olika former för beslutsfattande i domstolar, i vilken Sten Heckscher hänvisar till EG-domstolens konsekvenser för de olika medlemsländerna, ställer journalisten frågan: "Så man kan säga att de högsta domstolarna står formellt fria men för att det skall vara någon vits med EES-samarbetet ändå i praktiken blir bundna av EES-domstolens utslag?" Och Sten Heckscher svarar: "Svenska domstolar kommer att ge 'preliminary rulings' -- dvs. förhandsbesked, tolkningsbesked --- vederbörlig betydelse. Jag tror inte att det är något större problem."

När man läser detta får man naturligtvis ett intryck av att vi i praktiken inte behöver göra några grundlagsändringar, eftersom domstolarna ändå kommer att rätta sig efter de tolkningsbesked de kommer att få. Annars skulle det nämligen bli för komplicerat, och enligt den praxis som har utarbetats kommer det att gå till på det här viset. Om de personer som nu arbetar med dessa saker -- de personer som skall ställa sig frågan om vi över huvud taget i Sverige behöver ta upp diskussionen om ifall detta strider mot grundlagen eller inte -- har den uppfattningen att detta inte spelar någon roll eftersom vi i praktiken ändå kommer att rätta oss efter tolkningsbeskeden, då menar jag att det är mycket allvarligt att dessa personer har den inställningen i en så viktig fråga.

Jag skulle därför på nytt vilja fråga om uppfattningen inom departementet är att man kommer att rätta sig efter de tolkningsbesked man får och att det därför inte är nödvändigt att göra någon grundlagsändring.

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag vill poängtera att ett system med tolkningsbesked inte innebär att den internationella domstolen blir en överinstans i förhållande till våra svenska domstolar. Man kan i stället se det som ett samarbete, där den internationella instansen svarar för den abstrakta tolkningen av de överenskomna reglerna och de nationella domstolarna svarar för hur reglerna skall tillämpas i det konkreta fallet.

Tolkningsbesked av detta slag är en ny rättsfigur i EFTA-länderna. I sak innebär den dock ingen större nyhet för våra domstolar i Sverige. Redan i dag tar domstolarna vid sin tolkning av lagarna hänsyn till våra internationella åtaganden. Högsta domstolen har exempelvis i ett avgörande 1988 givit uttryck för att en dom av Europadomstolen skall beaktas vid tolkning av en bestämmelse i rättegångsbalken.

Ett tolkningsbesked kan mot den bakgrunden beskrivas som ett förhands-

besked om vad våra internationella åtaganden innebär. Och detta strider inte mot grundlagen.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Svar på frågor

Anf. 4 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag kan inte tolka svaret på annat sätt än att de regler som kommer att vara giltiga inom E.G. som EG-domstolen tillämpar och som genom "samarbete" kanske kommer att gälla för en framtida EES-domstol, också i praktiken kommer att bli giltiga i Sverige. Är detta en riktig tolkning av svaret?

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Svaret skall uppfattas så, att den internationella domstolens ställningstaganden i abstrakta frågor, tillsammans med alla övriga rättskäl-
lor, kommer att ligga till grund för de svenska domstolarnas bedömning.

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag inte är så bevandrad i juridiken att jag riktigt inser vad som är skillnaden mellan de abstrakta ställningstagandena och de praktiska konsekvenser dessa kommer att få för Sveriges del. Jag förstår att EES-domstolen inte kommer att fatta detaljbeslut om olika saker. Men att dessa abstrakta ställningstaganden kommer att bli vägledande och utgöra någon form av regler för hur de svenska domstolarna skall avfatta sina beslut i praktiken måste väl innebära att de blir helt styrande? Är inte det riktigt?

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Det kanske underlättar för Gudrun Schyman att förstå den här problematiken om vi i stället tittar på hur det redan i dag fungerar t.ex. när det gäller det nu aktuella fallet, dvs. avvägningen mellan högsta domstolens bedömning och hänsynstagande till vad EG-domstolen har uttalat i ett visst ärende.

Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag skulle ändå vilja att vi här i egenskap av riksdagsledamö-
ter fick information om diskussionerna inom justitiedepartementet. Justitieministern säger nu att man på justitiedepartementet håller på att studera vilka grundlagskonsekvenser den här förmodade lösningen skulle få för svensk del. Att man håller på att studera frågan och diskuterar vilka konsekvenserna skulle bli måste ju ändå innebära att det finns intressanta frågeställningar.

För egen del tycker jag att det skulle vara intressant att få dessa papper på bordet och kunna diskutera de här frågorna i litet friare fora, där man också kunde få litet mer konkreta upplysningar om följderna och konsekvenserna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Med hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen får jag meddela att utrikesministern på grund av utlandsresor och andra engagemang inte har möjlighet att inom föreskriven tid besvara Pär Granstedts interpellationer 132 om åtgärder där barn mot vårdnadshavarens vilja förts ur landet och 141 om erkännande av republiken Litauen. Detsamma gäller Hans Göran Francks interpellationer 149 om konflikten mellan Iran och Irak m.m. och 154 om Cambodja. Utrikesministern har för avsikt att besvara interpellationerna måndagen den 7 maj 1990.

4 § Svar på fråga 1989/90:470 om stöd till läkarmottagnings lokal-kostnader genom sjukförsäkringssystemet

Anf. 10 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig om regeringen är beredd att tillåta att försäkringskassan ger ett ekonomiskt stöd till en privat läkarmottagning på Ingmarsö i Stockholms skärgård. Enligt Karin Israelsson medger nuvarande stälbenta regler inom sjukförsäkringssystemet inte att försäkringskassan ger ett stöd i form av ett bidrag till mottagningen för lokalkostnader på 30 000 kr. Genom denna mottagning erbjuds de boende närhet till öppen läkarvård och annan sjukvårdande behandling. Karin Israelsson uppger att en indragning av mottagningen enligt en försiktig beräkning skulle öka samhällets kostnader med ca 360 000 kr. per år.

Det är riktigt som Karin Israelsson säger att försäkringskassan saknar laglig möjlighet att ge ett direkt ekonomiskt stöd av detta slag till en läkarmottagning för att den skall slippa läggas ned. Den av försäkringskassan beräknade kostnadsökningen för sjukförsäkringen på ca 360 000 kr. som en nedläggning av mottagningen skulle medföra utgörs av sjukresekostnader till mottagningar på fastlandet.

När det gäller möjligheterna att vidta åtgärder för att lösa detta konkreta fall vill jag nämna att det är Österåkers kommun som har vänt sig till försäkringskassan med problemet. Enligt vad jag har erfarit kommer kassan att omgående ta kontakt med kommunen, då man har för avsikt att tillämpa en bestämmelse i lagen om allmän försäkring som innebär att en försäkringskassa kan träffa överenskommelse med en kommun om gottgörelse för kommunens kostnader för åtgärder som kan beräknas leda till att kassans utgifter för resekostnadsersättning minskar. En sådan överenskommelse skall för att gälla godkännas av riksförsäkringsverket, och enligt vad jag fått veta har verket förklarat sig vara berett att godkänna en överenskommelse av detta slag.

Avslutningsvis vill jag framhålla att detta fall visar på det angelägna i att överföra huvudmannaskapet för sjukreseedministrationen från försäkringskassorna till sjukvårdshuvudmännen. Överläggningar om detta pågår mellan staten och företrädare för sjukvårdshuvudmännen med inriktning på att ett sådant överförande sker fr.o.m. år 1992.

Anf. 11 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det verkar som om sunt förnuft har börjat råda i byråkratin. Det är mycket bra att så är fallet och att man också är beredd att lösa dessa praktiska problem.

Det har stor betydelse för befolkningen i skärgården att ha tillgång till en läkare i närheten. Det är en trygghet i boendet. Det är också bra om det här kan ske snabbt, när nu också riks försäkringsverket inser att det är viktigt att man försöker att använda den möjlighet som lagen ger för en sådan här åtgärd.

När det här beslutet fattades i riksdagen var det i första hand färdtjänsten man tänkte sig att man skulle kunna överlämna i privat regi för att förbilliga resandet. Det är bara att vara glad över att man nu kan använda den här typen av ekonomiskt stöd också för att hjälpa en läkarmottagning på detta sätt.

Jag är däremot inte alldeles övertygad om att en huvudmannaskapsförändring kommer att lösa alla problem i framtiden. Det kanske vi också ser om vi jämför med andra delar av socialtjänsten, inte minst äldreomsorgen.

Jag tror att man här skapar ett bra prejudikat som kan visa sig användbart i andra sammanhang. Det är bara att hoppas att man prövar den här möjligheten innan man lägger ned en mottagning.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:472 om permissionerna vid den slutna psykvården

Anf. 12 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig om jag har för avsikt att vidta åtgärder i restriktiv riktning, då nuvarande system med permissioner inom den slutna psykiatriska vården inte tycks vara rimligt.

Regeringen har nyligen beslutat att till lagrådet överlämna förslag till en ny lag om psykiatrisk tvångsvård och en särskild lag om tvångsvården för personer som har överlämnats till sådan vård i ett brottmål, dvs. rättspsykiatrisk vård. Förslaget innehåller även nya påföljdsregler för psykiskt störda lagöverträdare och nya regler om rättspsykiatriska undersökningar.

Syftet med förslaget om den psykiatriska tvångsvården är främst att stärka patienternas rättssäkerhet och att öka den rättsliga kontrollen. Men relevant i detta sammanhang med hänsyn till Göthe Knutsons fråga är att förslaget också syftar till att samhällsskyddet skall kunna tillgodoses bättre vid behandlingen av de psykiskt störda lagöverträdarna.

En domstol, som i ett brottmål dömer någon till rättspsykiatrisk vård, skall nämligen kunna besluta om särskild utskrivningsprövning när det finns risk för att personen i fråga på nytt begår allvarliga brott. Innehåller påföljden detta, får personen bara skrivas ut eller beviljas permission efter beslut av allmän förvaltningsdomstol.

Åklagaren skall också få tillfälle att yttra sig i ett sådant mål och även

kunna överklaga ett beslut av rätten om att patienten skall skrivas ut eller få permission.

När det gäller de personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt och som förs över till ett sjukhus för psykiatrisk tvångsvård innebär förslaget bl.a. att beslut om utevistelser fattas av kriminalvårdsstyrelsen.

Anf. 13 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Fallet med Svartenbrandt, som nu har bytt namn för övrigt, känner svenska folket till.

Mitt syfte med frågan är naturligtvis att försöka åstadkomma en insikt hos regeringen om hur orimligt det är att vi i Sverige utsätter allmänheten för en sådan given risk som det är när en farlig brottsling går lös i samhället och kan göra vad han vill.

Vi konstaterar att denne Svartenbrandt, som ju allmänt omvittnat är en mycket farlig person, var obevakad under sin vistelse på Sätters slutna paviljong, visserligen på den avdelning som kallas utslussning, men ändå. Han hade ett eget personligt kort för att kunna komma in på anstalten igen, och detta gäller tydligen flera av de intagna där. Så beskrivs det av de läkare på Säter som har givit utredningstjänsten underlag för en promemoria i detta ärende som jag just har fått.

Jag vill fråga socialministern om det som nu är föremål för lagrådets remiss innebär att ni redan nu kommer att införa restriktioner på de anstalter där dessa uppenbart farliga interner finns. Tyvärr har det inte varit möjligt att få tillgång till lagrådsremissen här i riksdagen. Jag har sökt den flera gånger. Blir det alltså restriktivare redan nu?

Anf. 14 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Först vill jag säga till Göthe Knutson att jag inte har för avsikt att vare sig tala om enskilda personer med omnämnande av deras namn eller att gå in på det enskilda fallet eftersom jag inte har möjlighet att göra detta.

När det gäller den konkreta frågan så vill jag hänvisa till mitt svar, där det framgår att vi har förelagt lagrådet en lagändring, som skulle innebära två nya lagar. Detta innebär att vi inte går in i den nuvarande lagen och vidtar några ändringar. Vi vill alltså ersätta den nuvarande lagen med två andra lagar.

Anf. 15 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Detta skulle innebära att vi först måste avvakta dels att lagrådsremissen blir klar, dels att regeringen skriver en proposition och dels att riksdagen behandlar frågan och förhoppningsvis kommer fram till goda slutsatser. Men kommer det under tiden att vara så att de personer som är uppenbart farliga för andras liv och lem har den frihet som de har i dag? Jag talar inte om något särskilt fall, men det finns många. Nyligen stod det i Aftonbladet, socialdemokratisk tidning och förmodligen sanningsvittne, att en intern på Säter hade promenerat ut genom det som uppenbarligen är olåsta svängdörrar och efter tre timmars festande på krogen ringt för att bli häm-

tad. Det var ju i och för sig bra, men detta är ändå ett tecken på att det inte står rätt till.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Anf. 16 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Som jag tidigare sade finns ett förslag nu hos lagrådet, och regeringen kommer med en proposition, precis som Göthe Knutson påpekade. Jag är personligen övertygad om att den debatt som nu förs också för med sig att resp. myndighet och organisation handskas med den här typen av frågor på ett något annorlunda sätt än tidigare.

Svar på frågor

Anf. 17 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag vill gärna tolka socialministern så, att innehållet i hennes kompletterande svar till mig innebär att de som är ansvariga på resp. psykvårdningar kommer att förstå att det nu är dags att agera på ett annat sätt och att tiden är förbi för den lössläppta behandlingsform som fortfarande en och annan läkare tycks hålla fast vid och försvara.

Jag utgår också ifrån att det under sommaren inte blir en liknande utetillvaro vid de andra anstalterna. Jag har nämnt Säter som ett exempel. I t.ex. Vänersborg var praktiskt taget varenda en av de intagna på den slutna avdelningen ute och promenerade minst en gång i somras. Blir det ändring också där, socialministern?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:487 om anmälningar till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Anf. 18 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Siw Persson har frågat mig vilka regler och rutiner som gäller för att en anmälan skall kunna tas upp till prövning av hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd prövar frågor om att tilldela disciplinpåföljd – erinran eller varning – för fel i yrkesutövningen i enlighet med lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl., den s.k. tillsynslagen. Vidare prövar nämnden frågor om återkallelse av legitimation samt andra frågor om begränsning av legitimerade yrkesutövares behörighet. Frågor om disciplinansvar tas i första hand upp på anmälan av socialstyrelsen eller av den patient som saken gäller. Om en patient inte själv kan anmäla en fråga om disciplinansvar kan en nära anhörig göra det. Andra frågor tas upp av nämnden på anmälan av socialstyrelsen eller på ansökan av den som saken gäller.

Ett ärende väcks genom en skrivelse till nämnden. Om en skrivelse med anmälan eller ansökan är så fullständig att den inte kan läggas till grund för en sakprövning, skall ansvarsnämnden förelägga anmälaren eller sökanden att inom viss tid avhjälpa bristen. Om denne inte gör det, tas ärendet inte upp till prövning i sak.

Ansvarsnämnden skall se till att ärendena blir tillräckligt utredda. Förfarandet skall normalt vara skriftligt.

I motiven till gällande regler framhålls att det av en enskild anmälare inte bör krävas mer i fråga om en anmälans innehåll än att handlingen kan vara en utgångspunkt för nämndens utredning av saken. Om bristen i en ofullständig anmälan kan avhjälpas på ett enkelt sätt skall ansvarsnämnden vägleda anmälaren, så att denne kan ta till vara sin rätt. Ansvarsnämnden gör, såvitt jag känner till, betydande ansträngningar för att klarlägga vad saken gäller och vem som kan vara ansvarig för något fel som har begåtts.

Jag kan också nämna att tillsynslagen ses över för närvarande. Översynen beräknas vara klar i början av nästa år.

Anf. 19 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Tack för svaret.

Ja, socialministern, det är så här det skall gå till. Men det är tyvärr inte så det gick till i det fall som föranledde att jag ställde den här frågan. De drabbade föräldrarna fick på några korta precisa rader besked om att anmälan inte var formellt riktig, och därmed kunde den inte tas upp till prövning. I vanlig ordning stod i slutet av brevet att det gick bra att överklaga.

Hade föräldrarna fått den hjälp som socialministern säger att man skall få, skulle de ha kommit in med de uppgifter som hade kunnat leda till en utredning, som hade visat att man betett sig fel vid obduceringen.

Det finns en paragraf som säger att föräldrarna enligt protokollet skall ha rätt till att till alla delar få uppgift om vad som har skett. Det har inte föräldrarna fått. Dessa i dubbel mening hårt drabbade föräldrar har genom att hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd inte levt upp till de bestämmelser som gäller orsakats onödigt skada.

Med anledning av att socialministern på ett mycket klagande sätt sagt att man skall hjälpa en drabbad person, och att formalia inte skall avgöra, vill jag fråga följande: Vad menar socialministern att man skall göra på departementet när sådant här inträffar? Vilka följder blir det i de fallen?

Anf. 20 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Eftersom jag inte känner till det enskilda fallet kan jag inte diskutera det, och jag skulle inte göra det ens om jag hade känt till det. Handläggningen skall vara sådan att när en anmälan – eller en ansökan, eftersom det kan vara en sådan – kommer in till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd skall den sökande eller anmälaren få en bekräftelse på att ansökan eller anmälan har kommit in. Denna bekräftelse är mycket enkel. Den ser ut som den blankett jag har här. Om en anmälan eller ansökan som har kommit in vid ett noggrannare studium visar sig sakna väsentliga uppgifter för att man skall kunna göra en bedömning, skall sökanden eller anmälaren få en s.k. anmodan. Av denna anmodan framgår det mycket tydligt vilka uppgifter som ansvarsnämnden bedömer att den måste ha för att behandla det enskilda fallet eller anmälan.

Man kan ibland tycka att en del av detta material har en väl byråkratisk utformning av språket. Men som alltid när det gäller den här typen av handlingar måste de vara mycket koncisa för att det skall vara alldeles kristallklart

vad det är fråga om. För att något mjuka upp språket skall man i varje fall då man sänder ut en bekräftelse också sända med en enkel informationsbroshyr som är mycket lättillgänglig och lätt att använda, om man eventuellt behöver fullfölja sin talan enligt anmodan.

Så skall det gå till i varje enskilt fall. Har det vid något tillfälle inte skett på detta sätt, vill jag förorda att man antingen kontaktar en förtroendevald i ansvarsnämnden för att reda ut det enskilda fallet eller vänder sig till sjukvårdshuvudmannen för att få hjälp med ett sådant klagorande.

Anf. 21 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag kan av socialministerns svar konstatera, att om det blir fel i första skedet, skall man få en möjlighet att komplettera utredningen. Eftersom jag känner till det enskilda fallet, utan att jag vill nämna några detaljer om det, kan jag konstatera att så inte har skett.

Detta är det viktigaste i den här frågan för mig, det var anledningen till min fråga. Jag skall naturligtvis uppmana de drabbade föräldrarna att gå vidare, om de nu orkar. Det är det som är det värsta med det hela. Efter att ha fått den här örffilen i det första skedet säger föräldrarna att de inte tror sig orka längre, och det är detta som är så fruktansvärt. Jag misstänker att det inte är ovanligt att sådant här sker.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1989/90:462 om nya åtgärder på handikappområdet

Anf. 22 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Marianne Jönsson har frågat socialministern när regeringen har för avsikt att i praktiken genomföra de åtgärder som behövs för ett slopande av nolldirektiven på handikappområdet.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Redan 1978 utfärdade den dåvarande regeringen tilläggsdirektiv (dir. 1978:40) enligt vilka kommittéer och utredare ålades att noga överväga hur eventuella kostnadskrävande förslag skulle kunna finansieras genom omprövning av pågående verksamhet och omfördelning av befintliga resurser inom det område kommitténs förslag avsåg. I mars 1980 antogs Direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående finansiering av reformer (dir. 1980:20) med liknande innebörd.

Den 16 februari 1984 beslutade regeringen om Kommittédirektiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning (dir. 1984:5) angående finansiering av reformer. Direktiven innebär bl.a. att förslagen från kommittéer och utredare inte får öka de offentliga utgifterna eller minska statsinkomsterna och att kommittéerna skall visa hur förslag som innebär utgiftsökningar eller inkomstminskningar skall finansieras.

I budgetpropositionen för år 1990 (prop. 1989/90:100) pekar regeringen på att det, trots att den svenska ekonomin har utvecklats positivt i flera avseenden under 1980-talet, finns betydande problem. Den ekonomiska till-

Svar på frågor

växten är förhållandevis låg. Nya offentliga åtaganden måste i allt väsentligt klaras genom ekonomisk tillväxt, rationaliseringar och omprioriteringar inom existerande verksamhet.

Nyssnämnda direktiv gäller oavsett vilken typ av fråga en utredning skall arbeta med, således också sådana utredningar som arbetar inom prioriterade reformområden. Något undantag för exempelvis 1989 års handikapputredning har därför inte gjorts.

Riksdagen godkände den 12 december 1989 (rskr. 1989/90:61) vad socialutskottet i sitt betänkande 1989/90:SoU13 Vissa frågor rörande äldre och handikappade uttalat om att det är helt nödvändigt att handikappområdet kan tillföras sådana resurser att nödvändiga åtgärder på området kan komma till stand. Enligt riksdagens mening förutsätter detta att 1989 års handikapputredning och andra utredningar på området inte begränsas av de s.k. nolldirektiven.

Jag har för avsikt att föreslå regeringen att besluta att de s.k. nolldirektiven vad avser krav på finansieringsanvisning inte skall gälla för 1989 års handikapputredning.

Däremot bör direktiven kvarstå i de delar som anger att kommittén skall lämna förslag med väl genomarbetade kostnadsberäkningar och att hänsyn därvid skall tas till alla kostnader för olika intressenter (staten, kommunerna, socialförsäkringssektorn, företagen och enskilda).

1989 års handikapputredning bör också i anslutning härtill få i uppdrag att prioritera ur angelägenhetsynpunkt de förslag utredningen lägger fram och redovisa hur ett eventuellt successivt genomförande av förslagen kan ske.

Utredningen bör vidare utarbeta alternativa förslag till åtgärder och därvid bedöma hur förslagen uppfyller uttalade behov och uppställda mål i förhållande till de resurser som krävs.

Anf. 23 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga.

Jag är glad för svaret. Det är positivt. Det beslut som riksdagen fattade den 12 december förra året, i enlighet med vad statsrådet här har anfört, var ett mycket glädjande beslut. Vi har nu väntat på att få höra om regeringens ställningstagande i denna fråga.

I handikapputredningen har vi nu kommit så långt att vi vid ingången till 1990-talet har kartlagt livssituationen för svårt funktionshindrade. Det har framgått att det råder stora skillnader i välfärd mellan funktionshindrade och andra. Klyftan i vår välfärd är stor, och det krävs kraftfulla insatser såväl från samhället som från oss alla.

Den 22 mars presenterade utredningen kartläggningsbetänkandet. För att kunna gå vidare är det alldeles nödvändigt med ett sadant ställningstagande från regeringen som det som vi nu har fått. Vi måste gå vidare och föreslå olika insatser för att kunna avlägsna denna klyfta i välfärden som så tydligt har åskådliggjorts i kartläggningsbetänkandet. Det har t.ex. framkommit att 72 % av de svårt rörelsehindrade saknar arbete och daglig sysselsättning.

Vi känner till att det finns betydande problem och att den ekonomiska tillväxten är förhållandevis låg. Det finns mycket att göra på handikappområdet, och utrymmet för reformer är litet. Men när det gäller det här området

är det som med kommunicerande käril: det som görs på det här området har man sjufalt igen på andra samhällsområden. Därför är det så utomordentligt positivt för oss som arbetar med denna utredning att vi har fått detta ställningstagande från regeringen.

Än en gång: Tack för svaret!

Anf. 24 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag får tacka för tacket för svaret.

Jag vill till detta tillägga att det viktigaste trots allt är det som blir det slutliga resultatet av vad utredningen föreslår. Regeringen och riksdagen måste ta ett direkt ansvar för detta. Därför är naturligtvis direktiven i övrigt till utredningen mycket viktiga. Ju bättre genomarbetade förslag vi får och ju bättre analyser vi får när det gäller effekterna av förslagen, desto större är naturligtvis förutsättningarna att vi denna gång med 1989 års handikapputredning verkligen kan göra något bra.

Anf. 25 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag har noterat att direktiven kvarstår när det gäller att lämna genomarbetade kostnadsberäkningar, föreslå prioriteringar och alternativa förslag. Vi skall titta på ansvars- och finansieringsprincipen. Det är en princip som fastslogs av 1977 års handikapputredning. Mycket återstår att göra. Vi gör övervägningar i de riktningarna. Men som statsrådet anför är det naturligtvis regeringens och riksdagens ansvar att i slutändan ta ställning till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:463 om det statliga stödet till Riksföreningen mot sexuella övergrepp på barn (RMSÖ)

Anf. 26 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat socialministern när regeringen ämnar verkställa riksdagens beslut med anledning av bl.a. ett motionskrav på statligt stöd till RMSÖ (Riksföreningen mot sexuella övergrepp på barn).

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Socialstyrelsen disponerar för innevarande budgetår 1 milj. kr. för bidrag till organisationer som arbetar för utsatta barn och deras familjer.

Vidare disponerar socialstyrelsen närmare 15 milj. kr. för utvecklings- och försöksverksamhet inom en rad områden, bl.a. socialbyråernas arbete med barn och ungdom samt kvinnojourer och mansjourer. Det är socialstyrelsen som bestämmer vad pengarna skall användas till. Riksdagen har dock beslutat att minst 1 milj. kr. skall användas för att stimulera utvecklingsarbete i kommuner och organisationer rörande barn som utsatts för sexuella övergrepp.

I årets budgetproposition föreslås att stödet till organisationer som inriktar sitt arbete på utsatta barn och familjer utökas till drygt 2 milj. kr.

RMSÖ har – liksom andra organisationer inom området – möjlighet att söka medel ur de anslag som fördelas av socialstyrelsen.

Svar på frågor

Anf. 27 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan. Bakgrunden till min fråga är att socialutskottet den 24 oktober 1989 enhälligt föreslog att riksdagen skulle ge regeringen till känna ett motionskrav som gick ut på att RMSÖ skulle få ett ekonomiskt stöd för sin verksamhet.

Det är klart att föreningen kände en mycket stor glädje när riksdagen beslutade i enlighet med socialutskottets förslag. Man trodde då att det skulle hända någonting, eftersom riksdagen dock hade beslutat om dessa pengar. Det enda som har hänt är att föreningen har fått ett svar från socialstyrelsen, där man beklagar att det för närvarande inte finns några medel att fördela till denna organisation och att den är välkommen tillbaka för att ansöka om pengar i vanlig ordning under nästa budgetår.

RMSÖ bedriver en mycket bra verksamhet på flera platser i vårt land. De komplicerade skeenden som inträffar när barn utsätts för sexuella övergrepp har mer och mer uppmärksammats. Om man inte i ett tidigt skede kan gå in och hjälpa de drabbade barnen, går många av dem förlorade i framtiden.

Föreningen har också vi två tillfällen uppvakttat olika ministrar, och den är mycket besviken över att den över huvud taget inte har fått något skriftligt svar från departementet på de brev som har skrivits när det gäller denna fråga. Man känner sig utelämnad. Man vet att det i samhället finns ett stort behov av föreningens arbetsuppgifter. Medlemmarnas stora engagemang är ideellt, och framtidens socialtjänst skall ju i framtiden baseras mycket på idealitet. Därför är det märkligt att inte något har skett på den här fronten.

Anf. 28 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill allra först säga att det är en oerhört angelägen fråga att se till att barn som har utsatts för dessa övergrepp verkligen får stöd och hjälp. Därför arbetar denna organisation, RMSÖ, inom ett utomordentligt angeläget område. Den bästa garantin för att få stöd från samhället är naturligtvis att man bedriver en bra verksamhet. Samtidigt måste jag säga att jag inte har kunnat spåra något direkt riksdagsuttalande med så att säga en beställning av ekonomiskt stöd till just denna organisation. Själva riksdagsuttalandet, som var ett resultat av bl.a. en centermotion, innehåller inte någon sådan beställning, men däremot ett starkt uttalande om angelägenheten av att utveckla insatserna på detta område.

Hur som helst är det angeläget att området utvecklas. Om denna organisation bedöms göra en bra insats – det är socialstyrelsen som har att göra denna bedömning – är jag övertygad om att man också kommer att få stöd.

Till sist vill jag säga att om det finns obesvarade brev på socialdepartementet när det gäller den här frågan, kommer jag omedelbart att se till att de besvaras.

Anf. 29 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för socialministerns löfte. Om man kan förlita sig på en bra postgång, kommer väl svaret fram så småningom.

I motion 1988/89:So222 som ligger till grund för beslutet framhålls i yrkande 4 att RMSÖ – som är en frivillig organisation som genom jourverksamhet arbetar för att stödja och hjälpa offer för sexualbrott – borde ha möjlighet att få bidrag för sin verksamhet. I en sammanfattning på s. 23 i socialutskottets betänkande 1989/90:SoU5 står det att motionärerna hemställt om ett tillkännagivande bl.a. när det gäller bidrag till Riksföreningen mot sexuella övergrepp på barn.

Motionen tillstyrktes av utskottet och bifölls senare av riksdagen. Det är möjligt att detta krav på ett bidrag till föreningen har förbisetts på något vis. I varje fall har föreningen och även jag uppfattat det så, att riksdagens beslut innebar ett ja till ett bidrag till denna mycket viktiga verksamhet. Det är möjligt att denna debatt också påskyndar föreningens möjligheter att få ett sådant bidrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:482 om gravida missbrukare

Anf. 30 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat socialministern vad hon är beredd att göra för att förhindra att krav på abort ställs på gravida missbrukare för att de skall få plats på behandlingshem.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är inte ovanligt att kvinnliga missbrukare blir särskilt motiverade för behandling i samband med graviditet. Det är då viktigt att socialtjänsten kan erbjuda lämplig vård såväl under graviditeten som när barnet väl är fött. Gemensamma behandlings- och stödåtgärder för föräldrar och barn kan i dessa fall vara en lämplig vårdform. Den förutsätter dock behandlingshem med särskilda behandlingsprogram och personal med lämplig kompetens. Man kan inte kräva av varje enskilt behandlingshem att det skall kunna ta emot gravida missbrukare. Graviditeten är en känslig period och såväl miljö som behandlingsmål måste vara anpassade till de särskilda behov som gravida missbrukare har. Det måste finnas en beredskap för att stödja mor och barn efter förlossningen.

Socialtjänsten måste naturligtvis se till att gravida missbrukare får den vård de behöver. Allt fler behandlingshem har också utvecklat en kompetens på området och tar emot kvinnor med barn. Några behandlingshem har gravida kvinnor som särskild målgrupp.

Låt mig till sist slå fast att socialtjänsten självfallet inte har någon rätt att kräva abort som villkor för behandling av missbruk.

Anf. 31 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det var ungefär det svar som jag ville ha. Men verkligheten ser inte riktigt ut på det här sättet, och därför vill jag följa upp denna fråga.

Det är klart att socialtjänsten inte kan kräva abort, men faktum är att man

på ett flertal av dessa hem kräver att kvinnan gör abort för att hon skall få fortsätta behandlingen, om personalen inte visste att kvinnan var gravid när hon togs in eller för att hon skall bli intagen, om personalen känner till graviditeten när hon kommer dit.

Det finns ytterst få behandlingshem som tar emot gravida kvinnor. Man kräver abort för att kvinnan skall få hjälp. Ett gift par bodde tillsammans på ett hem. De hade lämnat bort sina barn. När kvinnan blev gravid på nytt fick hon lämna hemmet.

Om gravida kvinnor inte får tillträde till behandlingshem eller om de blir tvungna att lämna ett hem, om de redan befinner sig där, är riskerna oerhört stora för att de inte alls klarar av sin missbrukarsituation. Barnet kan dessutom bli skadat.

Det behövs inte så oerhört speciella förhållanden för gravida kvinnor. Graviditeten i sig är inte något som föranleder vård. Däremot är vården om möjligt ännu mer angelägen och brådskande för att inte barnet skall ta skada. Modern behöver förberedas för att bli mor, om det nu är första gången, eller för att kunna hantera situationen bättre vid det här tillfället.

Anf. 32 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Vi är överens om att detta är ett mycket viktigt område och att det är viktigt att människor behandlas med den integritet som de har rätt att kräva. I den mån det förekommer villkor för att få behandling, vilka går ut på att man först måste genomgå abort, reagerar jag mycket starkt, något som jag än en gång starkt vill understryka.

Det är angeläget att utvecklingsarbetet på detta område fortsätter. Jag vill peka på de pengar som finns också i det nya statsbidraget för att utveckla metodiken för behandling av och stöd för missbrukare generellt. Dessa pengar bör kunna användas även på detta område.

Jag vill också påpeka att socialstyrelsen håller på att ge ut allmänna råd när det gäller detta område. Jag utgår ifrån att dessa kommer att ge ett mycket gott stöd och en god skjuts åt denna fråga samt att vi i efterhand genom de allmänna råden skall kunna få i gång ett mer aktivt utvecklingsarbete.

Anf. 33 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har stor förståelse för att man i vissa fall måste säga till kvinnan eller paret att hon/de måste byta behandlingshem, eftersom alla hem inte lämpar sig. Jag är tacksam för det svar jag har fått, och det är mycket positivt att det kanske kommer att hända något ytterligare på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:506 om följderna av en kärnkraftsolycka

Anf. 34 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Eva Goës har frågat industriministern om vilka analyser som gjorts beträffande följderna av en kärnkraftsolycka i Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill inleda med att understryka att regeringen är väl medveten om att olyckor kan inträffa, även i våra svenska kärnkraftverk. Vi ställer därför utomordentligt höga krav på säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna och håller oss ständigt informerade om den kärntekniska verksamheten.

Så sent som i januari i år lämnade statens kärnkraftinspektion (SKI) och statens strålskyddsinstitut (SSI) en samlad rapport till regeringen över säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken.

Myndigheterna kunde konstatera att den riskbild och de säkerhets- och strålskyddsbedömningar som de tidigare redovisat, bl.a. i yttranden och sammanställningar i anslutning till rapporten "Efter Tjernoby!" (DsI 1986:11), inte förändrats.

De fakta som SKI och SSI bl.a. grundat sina slutsatser på går tillbaka till analyser av risken för och konsekvenserna av en kärnkraftsolycka i Sverige, som genomfördes av 1976 års energikommission (SOU 1978:17 och 1978:49) och 1979 års reaktorsäkerhetsutredning (SOU 1979:86).

De rekommendationer som dessa kommittéer lämnade har tillsammans med myndigheternas säkerhetsanalyser och inhämtade drifterfarenheter utgjort underlag för regeringens beslut den 27 februari år 1986 om införande av konsekvenslindrande åtgärder vid samtliga svenska kärnkraftverk. Dessa åtgärder var helt genomförda i december 1988.

Följderna av en kärnkraftsolycka såväl i Sverige som i utlandet har också behandlats av utredningen om kärnkraftsberedskapen i betänkandet "Sammhällets åtgärder mot allvarliga olyckor" (SOU 1989:86). Betänkandet bereds för närvarande i regeringskansliet.

Anf. 35 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag förstar att Birgitta Dahl, lika väl som jag, har läst de senaste rapporterna ifrån journalisten Abdullin, som beskriver hur läget är utanför Tjernoby. Barnen blöder näsblod – man kan se deras blod i deras läroböcker – och lärarinnorna kan inte bedriva en gymnastikundervisning eftersom de blir halvt medvetlösa. Man har uppmätt strålningsdosen 1 sievert i sköldkörteln på 200 000 barn i Vitryssland. 1 sievert är tusen gånger mer än vad vi räknar med här i Sverige. Hos 500 barn har man uppmätt 10 sievert i sköldkörteln.

Vi har gjort vissa beräkningar i Sverige. Det visade sig att vad som inträffade när en olycka skedde på 150 mils avstånd stämde precis med statens lantbruksuniversitetets rapport om hur jordbruket skulle påverkas. Jag har däremot inte sett en riktig bedömning av vad som skulle hända om en olycka skulle inträffa i Sverige. Vi står fortfarande mycket frågande inför vad som händer med viltet i Norrland, hur det kommer att bli framöver, när det gäller variationer hos älg, hur mycket radioaktivitet den tar upp osv.

En annan sak som är mycket viktigt att påpeka är att det i räddningstjänstlagen inte finns någon regel för hur man skall bära sig åt vid brand i ett kärnkraftverk. Jag har försökt ta reda på det. Jag har en gammal skrivelse. År 1972 tog man senast upp denna fråga. Kaare Brandsjö lämnade 1986 en rap-

port om att man ännu inte visste hur man skall behandla en brand i ett kärnkraftverk.

Vi vet också att man enligt räddningstjänstlagen kan bli tvungen att sanera efter en kärnkraftsolycka. I första hand sker det på frivillig basis, men personer mellan 18 och 65 år kan beordras att sanera.

Dessa frågor borde komma till allmänhetens kännedom, och man borde tala om att det står till på det här sättet.

Anf. 36 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Får jag först göra alldeles klart att ett av de viktigaste skälen till att vi har fattat beslutet att kärnkraften skall avvecklas naturligtvis är att olyckor av denna karaktär är alltför allvarliga för att vi långsiktigt skall behöva ta den risken i vårt samhälle eller i något annat samhälle. Därför har jag vid många tillfällen framhållit att kärnkraften inte erbjuder någon lösning på framtidens energiproblem, som många trodde för en generation sedan.

Arbetet med att förbättra säkerheten och beredskapen för att hantera en olycka, om den trots allt skulle inträffa, måste naturligtvis fortgå. Det betänkande som vi nyss har fått och som jag refererade till kommer naturligtvis att leda till förslag från regeringen när remissbehandlingen är avslutad.

Till Eva Goës vill jag också säga att det nog är en allmänmänsklig erfarenhet att man aldrig till fullo kan förutse vad som skall hända och exakt hur man skall göra. När olyckor inträffar, vad det än handlar om, måste man också kunna lita till människors goda omdöme och till ett demokratiskt samhälles styrka att hantera en sådan krissituation. Detta säger jag inte för att på något sätt underskatta problemet, utan tvärtom för att framhålla att den mänskliga faktorn och det sunda förnuftet är det viktigaste vi har att lita till, även i de svåraste situationer.

Anf. 37 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Vi kommer att stå inför mycket svåra situationer, om detta skulle inträffa. Det är många som inte känner till att det händer en del incidenter i Sverige. Vi har varit kapabla att reda upp de små incidenter som har inträffat.

Om man nu tar bort vektorätten i kommunerna och när man kan beordra människor att gå ut och sanera, borde man egentligen säga att de som vill fortsätta att driva kärnkraften skulle få skriva på ett kontrakt om att de är beredda att ta hand om avfallet och att gå ut och sanera.

Kärnkraften kan vi egentligen stänga av i dag, om bara viljan finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Meddelande om svar på interpellationerna 1989/90:142 och 150

Anf. 38 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Viola Claesson och Hans Dau har ställt interpellationer som skall besvaras av mig om buller från JAS 39 Gripen resp. om naturreservatet på Blaikfjället. På grund av svårigheter för interpellanterna att ta emot sva-

ret i denna kammare vid den föreslagna tidpunkten kan jag tyvärr inte besvara interpellationerna inom den föreskrivna tiden. Jag kommer därför att besvara interpellationerna vid ett senare tillfälle.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Svar på frågor

12 § Svar på fråga 1989/90:494 om en Öresundsbro:s effekter på handeln i Malmö

Anf. 39 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Gösta Lyngå har frågat industriministern om föreliggande analyser av effekter på näringslivet i Malmöhus län av en eventuell fast Öresundsförbindelse kommer att ställas till allmänhetens och beslutfattarnas förfogande.

Enligt arbetsfördelningen inom regeringen är det jag som skall svara på frågan.

För egen del känner jag inte till några analyser som inte ställts till allmänhetens och beslutfattarnas förfogande av effekter på näringslivet i Malmöhus län av en eventuell fast Öresundsförbindelse.

Anf. 40 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det finns dock en del undersökningar som skulle behöva få litet allmänare spridning. Ett exempel är att man i samband med den yttre ringvägen i Malmö har diskuterat ett stort shoppingcentrum i Hyllie. Det skulle vara beroende av en Öresundsbro. Man räknar med att det faktiskt skulle slå ut stora delar av detaljhandeln i Malmö.

Jag hoppas att dessa uppgifter står till kommunikationsministerns förfogande när det gäller de beslut som skall fattas. Det hade varit bra om de också hade stått till förfogande för de rådslag som har förevarit.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:495 om en Öresundsbro:s effekter på narkotikasmuggling till Malmö

Anf. 41 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Gösta Lyngå har frågat justitieministern om hon gjort sig underrättad om de problem som vid anläggandet av en kombinerad väg/järnvägsförbindelse över Öresund kommer att uppstå beträffande tullens möjligheter att kontrollera en ökad narkotikasmuggling.

Enligt arbetsfördelningen inom regeringen är det jag som skall svara på frågan.

Öresundsdelegationens senaste rapporter har remissbehandlats. Generaltullstyrelsen, tuldirektionerna i Helsingborg och Malmö samt Svenska tulltjänstemannaförbundet har i sina yttranden med anledning av remissen utförligt beskrivit de konsekvenser för tullverksamheten som anläggandet av en fast förbindelse över Öresund förväntas medföra. Jag har självfallet tagit del av remissyttrandena.

Anf. 42 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Herr talman! Jag tackar även för det svaret. Får jag lov att fråga om Georg Andersson dessutom har blivit bekymrad av det han har läst i dessa uttalanden?

Anf. 43 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Det är nästan genant att behöva diskutera den här typen av skrämselfpropaganda i riksdagen.

Motfrågan till Gösta Lyngå måste vara: Vill Gösta Lyngå och miljöpartiet stänga Sveriges gränser för att undgå alla eventuella problem vid tullhanteringen?

Är det landförbindelsen, alltså en fast förbindelse, som är styggelsen i sammanhanget? Är det mycket enklare om passagerarna kommer med båt, alltså med färjan, eller med tåg genom en tunnel?

Är det landförbindelserna som är haken, så måste konsekvensen vara att vi skall stänga också vägarna mot Norge och Finland. Det är nästan en oförsämndhet gentemot vårt tredje nordiska grannland, Danmark, att hävda att en fast förbindelse till Danmark skulle medföra vådliga konsekvenser för Sverige på narkotikaområdet.

Anf. 44 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Herr talman! Det är ju faktiskt i just Köpenhamn som man har stora problem med narkotikahandeln. Det är i Malmö som man har haft problem med smugglare som kommit in. Problemen är svåra redan med färjetrafiken. Med ökad tågtrafik är problemen fortfarande bemästringsbara. Om man har en bro är det inte alls säkert att problemen är lika bemästringsbara.

Problemen är besvärligare än dem vi har med landförbindelserna med Norge just därför att Köpenhamn är ett centrum för narkotikahandeln.

Anf. 45 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Med färjeförbindelser reser ca 20 miljoner passagerare varje år över Sundet. Anser Gösta Lyngå med sina insinuationer att vi borde begränsa den trafiken för att undvika narkotikasmugglingen? Är det alltså en avsnörning från Danmark som Gösta Lyngå och miljöpartiet vill ha med dessa skumma argument i debatten om en broförbindelse?

Anf. 46 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Herr talman! Nej, naturligtvis inte.

Men den narkotikapolitik vi för i Sverige bygger på att tullen i rimlig mån skall skydda oss mot ett inflöde av narkotika. Om vi hade haft något annat sätt att angripa problemet så hade jag kunnat hålla med om att man kunde öppna gränserna mer. Sådan situationen är för närvarande har tullen stora problem med narkotikainförseln.

I såväl regeringsproposition som motioner har dessa problem påtalats under den senaste tiden, och möjligheterna att lösa problemen har ökat.

Det är endast narkotikainförseln som jag är oroad över; det är varken danskar eller tyskar som sådana som jag oroar mig för.

Det är lättare att föra in narkotika via mängder av bilar på en bro än på andra sätt. Detta är inte insinuationer – det är fakta.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

14 § Svar på fråga 1989/90:496 om en Öresundsbro:s hälsoeffekter på befolkningen i Malmö

Anf. 47 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Anita Stenberg har frågat mig om jag verkligen kan ta ansvar för den ytterligare ökning av sjukfall som hon anser ovillkorligen skulle bli fallet vid anläggandet av en broförbindelse över Öresund.

Jag delar inte Anita Stenbergs uppfattning att byggandet av en broförbindelse mellan Köpenhamn och Malmö ovillkorligen leder till ökning av antalet sjukdomsfall.

Anf. 48 ANITA STENBERG (mp):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret, men jag är inte nöjd med det.

Vi har all anledning att vara oroliga för vår hälsa. Den är redan mycket sämre i Skåne än vad den är i Sverige i genomsnitt. Detta kan man läsa i en Spri-rapport. En ytterligare försämring tål vi inte. Därför är en Öresundsbro, med den koncentration av bilar och avgaser till Malmö som blir följden, inte önskvärd.

Vad hjälper oss alla eventuella, ökade inkomster om vi blir sjukare av avgaserna? Det är väl inte ett avlövat, nersmutsat Sverige som vi vill lämna efter oss? Vad hjälper oss då pengarna?

Man har gjort provmuddringar i Limhamn – som ju hör till Malmö – och då konstaterat höga halter av gifter i muddringsmassorna. Kvicksilverhalten är 25 gånger högre än naturvårdsverkets s.k. alarmvärde. Kadmiumhalten är 10 gånger högre, och PCB-halten är 4 gånger högre än de alarmvärden som naturvårdsverket anger. Så säger John Larsson på länsstyrelsens naturvårdsenhet. Siffrorna är skrämmande!

Överskrids alarmvärdena måste alltid speciella åtgärder vidtas. Vid en fortsatt muddring kan muddringsmassorna inte dumpas i havet, vilket är brukligt. De måste därför förvaras på land. Eventuellt måste de bäddas in i en lerkista på soptippen på Lernacken, omedelbart söder om badplatsen Sibbarp.

Strax söder om Limhamn, där alltså muddringsmassorna finns, skall brofästet till Öresundsbron ligga. Vilka muddringsmassor kommer inte detta arbete att kräva, och var skall vi göra av dem? Hur skall vi lösa detta problem?

Anf. 49 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Anita Stenberg representerar den pessimistiska synen på utvecklingen som är så typisk för miljöpartiet.

Vad vi diskuterar är en anläggning för 2000-talet, där också biltrafik skall

Svar på frågor

kunna tillåtas på en sträcka om 17 kilometer. Detta framställs som en förödande insats mot människors hälsa i Skåne-regionen.

Utgående från att vi inte gör några tekniska framsteg alls när det gäller bilismen – om vi alltså inte löser problemen med bilismens luftföroreningar rent generellt – hamnar vi i stora problem. Jag utgår emellertid ifrån att vi får fram helt andra motorer, andra bränslen och andra reningstekniker, så att vi kan köra bil i det här landet – i Stockholm, Göteborg och även Malmö.

Vi måste begränsa koncentrationen av bilar i storstäderna, men det är orimligt att stoppa bilismen på vissa vägsnitt.

Anf. 50 ANITA STENBERG (mp):

Herr talman! Men då håller ju statsrådet med mig om att vi skall minska bilismen i storstäderna. Just det! Det är det jag är ute efter.

En koncentration av biltrafiken i hela södra Sverige till Malmö medför ju en koncentration av bilavgaser också – det kan man inte undvika. Därför vill vi i stället ha färjetrafik som sprids utefter hela sydkusten och västkusten. Då far bilarna på många olika håll i stället för att de är koncentrerade till en bro. Det är ju det som är felet med denna tanke.

Anf. 51 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Anita Stenberg vill ha färjeförbindelser. Andra vill ha en tågtunnel.

Nu diskuterar vi om vi möjligen kan knyta samman kontinenten med Skandinavien via en fast förbindelse som medger både järnvägs- och biltrafik.

Härvid kommer många olika aspekter in i bilden. Men att göra gällande att det förhållandet att ett begränsat antal bilar – det är detta det är fråga om – som passerar över den fasta förbindelsen radikalt skulle förändra situationen för Skåne-regionen är att bygga hela diskussionen på någon sorts illusion. Bilar kommer i hög utsträckning redan i dag till Skåne-regionen på färjor. Så kommer att ske även i fortsättningen. Det är därför insatserna i första hand måste avse reningsutrustningen på bilarna, så att vi kan få en renare trafikmiljö.

Anf. 52 ANITA STENBERG (mp):

Herr talman! Är det en minskning av biltrafiken som statsrådet har föreslagit brobyggarna och finansierarna också?

Anf. 53 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag talade om att vi måste skapa förutsättningar genom att ta fram en annan typ av teknik när det gäller bilarna för att vi i ett långt perspektiv skall kunna bedriva landsvägstrafik i det här landet. Sedan finns det speciella problem i vissa storstadsregioner med trafikkoncentrationer. Men det finns för närvarande inte någon sådan koncentration när det gäller trafiken över Öresund.

Anf. 54 ANITA STENBERG (mp):

Herr talman! Men det är väl alldeles utmärkt om vi inte skaffar oss den trafikkoncentrationen?

Anf. 55 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Det är inte meningen att sådan koncentration skall skapas. Det rör sig om ett förhållandevis begränsat antal bilar som förutsätts färdas över denna bro. Det kan jämföras med en rad trafikavsnitt i medelstora städer i Sverige.

Anf. 56 ANITA STENBERG (mp):

Herr talman! Faktum är att skåningarna, speciellt malmöborna, är ovanligt mycket sjuka. Och det är fråga om sådana sjukdomar som bl.a. – naturligtvis inte enbart – beror på avgaserna. Då måste det vara fel att koncentrera trafiken till storstaden. Det är alldeles självklart att de bilar som måste över Öresund i stället skall spridas till så många ställen som möjligt utefter kusten. Bron måste ju vara en felaktig tanke, därför att vi rent miljömässigt inte klarar av den trafikkoncentration som blir följden av en bro. Det har ju sagts att det behövs en fördubbling av biltrafiken på sträckan Malmö–Köpenhamn för att en Öresundsbro skall gå ihop ekonomiskt.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1989/90:501, 503 och 504 om fast förbindelse mellan Sverige och Danmark

Anf. 57 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Kent Carlsson har frågat mig om jag tänker låta göra en ordentlig och genomgripande utredning som belyser en borrade järnvägstunnel och dess olika varierande ekonomiska och tekniska förutsättningar innan beslut om en fast förbindelse över Öresund fattas.

Kent Carlsson har också frågat mig om jag vill öppet redovisa vilka beräkningar och prognoser som ligger till grund för påståendet att en borrade järnvägstunnel inte går ihop ekonomiskt.

Slutligen har Kent Carlsson frågat mig vilka ansträngningar jag har gjort för att få fram finansärer till en borrade tunnel.

Jag besvarar de tre frågorna i ett sammanhang.

En viktig förutsättning som danska och svenska regeringar sedan länge varit överens om är att kostnaderna för en fast förbindelse över Öresund i sin helhet skall betalas med avgifter från trafikanterna och finansieras utanför statsbudgeten.

De företagsekonomiska analyser som utförts av Öresundsdelegationerna i bl.a. 1989 års rapport syftar till att klarlägga och värdera möjligheterna att klara detta ekonomiska mål utan att avgifterna blir orimligt höga.

SJ framhåller i sitt remissyttrande till rapporten att järnvägstrafiken inte på långt när kan bära sina kostnader för den borrade tunneln. Detta förhållande sammanhänger givetvis med att tunneln, som beräknas bli ca 2,5 miljarder kronor dyrare än järnvägsdelen i den kombinerande förbindelsen, skall förräntas av järnvägen ensam.

Jag ser ingen anledning att ifrågasätta SJ:s bedömningar. Även banverket

har i sitt remissyttrande framhållit att den kombinerande förbindelsen från finansieringssynpunkt synes vara den enda rimliga lösningen.

Därmed anser jag mig ha besvarat de två första frågorna.

Med anledning av den sista frågan kan jag nämna att för finansieringen av den kombinerande förbindelsen har ett betydande intresse visats från olika håll. Något motsvarande intresse för finansiering av tunneln har jag inte kunnat notera.

Anf. 58 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber givetvis att få tacka för svaren, men jag tycker faktiskt inte att kommunikationsministern har svarat på de frågor som jag har ställt.

Jag skall börja med den sista frågan som gäller ansträngningarna från kommunikationsministerns sida att få fram någon finansör. Såvitt jag förstår av kommunikationsministerns svar har det inte gjorts några som helst ansträngningar för att bjuda ut en tunnel till t.ex. privata finansörer, och det tycker jag är synd. Detta ger nämligen tunneln ett handikapp i den offentliga debatten.

De andra två frågorna som jag har ställt om huruvida kommunikationsministern är beredd att öppet redovisa de siffror, beräkningar och prognoser som han bygger sina uttalanden på får jag inte heller något svar på. Kommunikationsministern hänvisar i ett stycke till Öresundsdelegationens rapport som lades fram i början av 1989. Men enligt den rapporten går en tunnel ihop företagsekonomiskt. Den blev inte lika lönsam som en bro, men den går ihop. Vad kommunikationsministern då gör är att hala fram ett remissyttrande från SJ på tre och en halv sida, som inte innehåller en siffra eller en beräkning. Jag har själv försökt få fram de beräkningar som SJ baserar sitt remissvar på, men det har jag inte lyckats med. Det är en hemlig utredning, och det har gjorts flera försök att få fram den. Men hur skall vi i den offentliga debatten kunna debattera en så viktig fråga som en infrastrukturinvestering på 8–11 miljarder om vi inte får ta del av de siffror som ministern bygger sina uttalanden på? Det är därför som jag har ställt denna fråga, och jag hade hoppats att få ett svar.

Jag vill givetvis upprepa dessa frågor och kanske modifiera dem något. Är regeringen beredd att exempelvis bjuda ut en tunnel till privata finansörer? Är ministern beredd att redovisa de siffror, de beräkningar och prognoser som han bygger sina uttalanden på? Om det nu är SJ:s utredning som han baserar dessa uttalanden på får han ta fram den, så att vi kan mötas i en debatt om vad som är rätt och fel.

Slutligen: Menar kommunikationsministern, eftersom han baserar sina uttalanden på SJ:s svar, att den statliga utredningen i princip kan läggas i papperskorgen, eftersom han inte följer den?

Anf. 59 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag noterar att Kent Carlsson fortsätter att sprida en misstro mot mig och mot dem som har uttalat sig för en broförbindelse och de remissinstanser som har uttalat sig i denna fråga. Jag noterar att det har pågått en sådan debatt under den senaste tiden.

Som svar på frågorna vill jag beträffande finansieringen säga att SJ, som är det trafikföretag som förutsätts trafikera tunneln eller järnvägsdelen i en broförbindelse, alternativt kan transportera sitt gods på färjor. Och det är naturligtvis den alternativkostnad som SJ har intresse av att göra en jämförelse med. När SJ har gjort sin färjeutredning har man kommit fram till att transporter på en fast förbindelse konkurrensmässigt innebär att SJ kan svara för en mycket liten del av den totala finansieringen. Jag har inte någon anledning att betvivla SJ:s bedömning på denna punkt. Under hand har jag fått ganska utförlig information från SJ:s sida. Och SJ:s ställningstaganden och analyser är förankrade i företagets styrelse. Detta har uttryckts i ett remissvar, och det är alltså inte fråga om att SJ nonchalant på tre sidor skulle ha halat fram en remissvar som har kastats ut i luften. Jag tar självfallet seriöst på de remissvar som kommer från statliga affärsverk och myndigheter. Att de bygger på ett seriöst beräkningsunderlag har jag inte någon anledning att betvivla.

Mot denna bakgrund är det väl inte så förvånande att det har saknats kommersiella intressenter som är beredda att satsa sitt kapital på en järnvägstunnel för enbart järnvägstrafik. Har Kent Carlsson några intressenter som är beredda att göra det, är de välkomna till kommunikationsdepartementet.

Anf. 60 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag har alltså utgått bl.a. från en artikel som kommunikationsministern har skrivit i tidningen *Broderskap*, där han hänvisar till en utredning. Jag har försökt få tag i denna utredning, och jag har då kommit underfund med att utredningen egentligen var detta remissvar på tre och en halv sida som baseras på en hemlig utredning som finns på SJ. Givetvis är jag då som riksdagsledamot och även som medborgare i det här landet intresserad av att få ta del av de beräkningar som SJ:s tyckanden baseras på. Det är därför som jag har väckt dessa frågor. Det finns nämligen andra som har räknat på det. Lunds universitet har gjort det. Det finns föreningar som har gjort det. Och Danske Statsbaner har kommit till en helt annan slutsats än SJ. Anledningen till att jag tycker att det är viktigt att ministern agerar när det gäller tunnelnfinansiärerna är att det är betydelsefullt vilka signaler som skickas ut från de politiska beslutsfattarna om man skall få privata banker, konsortier, osv. att anmäla sitt intresse. Jag tycker fortfarande att jag inte har fått något svar på frågan om ministern är beredd att öppet redovisa de siffror, beräkningar och prognoser som han stöder sina uttalanden på.

Anf. 61 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! SJ är ett affärsdrivande verk och skall naturligtvis utifrån affärsrättsliga grunder göra sina bedömningar i detta hänseende. Det är SJ som har underlaget till den färjeutredning som är det ekonomiska bedömningsunderlag som SJ sedan har grundat sitt remissvar på.

Det är SJ som avgör i vilken utsträckning man vill offentliggöra detaljsiffror. Kent Carlsson får liksom andra respektera den konkurrenssituation som SJ befinner sig i när det gäller att utöva transporter på en internationell marknad. Det finns andra intressenter på denna marknad som också kan göra sina beräkningar. Ingen av dessa har kommit fram till att det är kom-

mersiellt lönsamt att bygga en tunnel som finansieras med avgifter. Kan Kent Carlsson få fram någon som är beredd att ta denna risk hälsar jag denne välkommen till kommunikationsdepartementet. Jag upprepar detta som svar på Kent Carlssons första fråga.

Anf. 62 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Det är givetvis så att en förbindelse över Sundet måste gå ihop ekonomiskt. Det är därför som jag har gått igenom den statliga utredningen för att se om det är möjligt. Såvitt jag kan förstå av de trafikprognoser och beräkningar som har gjorts i denna utredning har man bedömt att det finns sådana möjligheter. Då blir jag litet stressad av att man tar fram en hemlig utredning som jag inte kan bemöta och där det sägs att det inte går ihop ekonomiskt. Vilket är det som gäller – den statliga utredningen eller det affärsdrivande verkets hemliga utredning? Jag kan inte göra annat än att basera mig på det statliga utredningsmaterial som finns till hands. Då får kommunikationsministern också basera sina uttalanden på denna utredning tills SJ:s utredning är publicerad.

Det finns andra som har gjort beräkningar, exempelvis DSB, som säger att det skulle kunna gå att få företagsekonomisk lönsamhet. Om man ställer SJ mot DSB får man två helt olika bilder. Därför är det viktigt att ministern tar fram de siffror, beräkningar och prognoser som han baserar sitt ställningstagande på.

Anf. 63 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Avgörande, Kent Carlsson, är om det finns någon som är beredd att trafikera en tunnel med järnvägstrafik till den kostnad som uppstår vid finansiering med avgifter. Vill Kent Carlsson tvinga SJ in i denna tunnel och låta SJ betala så höga avgifter att tunneln kommersiellt går ihop skulle det innebära att vi belastade SJ med onödigt höga kostnader eller att vi fick lägga in subventioner via skattsedeln. Det hämmar naturligtvis järnvägstrafiken i övrigt. Min ambition är att gynna järnvägstrafiken genom att ge den så billiga transporter som möjligt över Sundet och ner till kontinenten. Då kan vi få resurser över för att satsa på västkustbanan och andra viktiga anslutande järnvägslinjer till denna fasta förbindelse. Det tycker jag är en mycket mera offensiv inställning.

Anf. 64 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Vad jag just nu sade var att den statliga utredning som ministern har tillsatt förklarar att det går att få företagsekonomisk lönsamhet på tunneltrafik med taxor som faktiskt motsvarar vad färjetrafiken i dag kostar. Därför vill jag att vi utifrån utredningen diskuterar vad som är rätt i denna debatt. Jag vill påstå att vi med ministerns utgångspunkt har en trafikpolitik utan visioner. Vi har ju sagt att vi skall försöka flytta över så mycket som möjligt av last- och persontrafiken från gummihjul till järnvägen. Då är valet av förbindelsen över Öresund av strategisk betydelse: Väljer vi en borrhad järnvägstunnel eller en vägbro?

Om man läser SJ:s remissvar noggrant kan man se att SJ inte heller är berett att medverka till finansieringen av en järnvägsdel på denna bro. Det sä-

ger man i det remissvar som kommunikationsministern bygger mycket av sitt agerande på. Blir det bara en vägbro kan man fråga sig vad det innebär för miljön i det här området i södra Sverige.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Svar på frågor

Anf. 65 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Blir det en bro så blir det inte bara en vägbro utan en järnvägs- och vägbro. Det är utgångspunkten. I alla händelser är järnvägsdelen på en sådan kombinerad förbindelse 2,5 miljarder billigare, enligt de kalkyler som Öresundsdelegationen har gjort, än en isolerad järnvägstunnel. Detta är en extrakostnad som järnvägen måste bära om den skall gå igenom tunneln. Är det att gynna järnvägen? Jag menar att det minskar järnvägens konkurrenskraft. Vill vi verkligen flytta över gods på järnvägen, då skall vi ge järnvägen goda förutsättningar och en ökad konkurrenskraft.

Anf. 66 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Ett sätt att ge järnvägen konkurrenskraft gentemot vägen är att ge den i princip ensamrätt på de snabba och effektiva förbindelserna till kontinenten, vilket en borrad järnvägstunnel faktiskt skulle innebära. Debatten får inte handla om vilket som är lönsammast – så som det lätt blir. Det är klart att en bro med både bilväg och järnväg blir lönsammast. Men frågan är: Blir en järnvägstunnel verkligen lönsam och går den att finansiera med avgifter från dem som skall trafikera denna tunnel? Ja, att den blir lönsam visas av den statliga utredningen och av fristående undersökningar. Det är där någonstans debatten skall ligga. Att vi skulle vara tvungna att bara "följa utvecklingen", som det har sagts i debatten, innebär att vi får en ökad vägtrafik. Vi vet att en bro stimulerar vägtrafiken, och det innebär också problem för vattengenomströmningen. Det är problem som vi tyvärr inte hinner diskutera här i dag. Det är återigen viktigt att komma ihåg att trots att den statliga utredningen inte har utrett biltågsmöjligheten, inte har tittat på alternativet direkttunnel och inte har gjort några trafikprognoser för passagerartrafiken, har den konstaterat att tunneln blir lönsam.

Anf. 67 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! För det första: SJ har gjort sin färjeutredning efter det att Öresundsdelegationen lämnat sin rapport. Det är värt att notera i sammanhanget.

För det andra: Det finns ett ekonomiskt alternativ för en kombinerad förbindelse, och det är fortsatt färjetrafik. Det är inte lika snabbt, men det är ett alternativ som konkurrerar med den fasta förbindelsen. Det innebär naturligtvis att vi fortsätter med en betydande flotta av lastbilar och långtradare som går in i färjorna. Det betyder fortsatta utsläpp från färjorna. Öresundsdelegationen, som Kent Carlsson så ivrigt hänvisar till, har visat att fortsatt färjeförbindelse enbart är det sämsta ur miljösynpunkt.

Anf. 68 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Om man slaviskt följer det remissvar som ministern baserar mycket av sina uttalanden på – det är remissvaret från SJ på tre och en halv sida – innebär det att det är fortsatt färjedrift som gäller. Då blir det ingen

bro och ingen tunnel. I debatten om huruvida vi skall ha en fast förbindelse och vilken vi i så fall skall välja som är miljömässigt bäst och som vi kan klara ekonomiskt står valet mellan en bro och en tunnel. Vad jag har försökt bevisa genom de uttalanden som jag har gjort och de utredningar som jag har tagit del av är att det går att få lönsamhet med en tunnel. Den skulle i sig ge viktiga signaler till transportmarknaden och näringslivet i Sverige.

SJ hävdar i sin utredning, som jag tyvärr inte får titta på och alltså inte kan se hur SJ har bedömt olika vägar till kontinenten, att det inte skulle bli lönsamt. Om jag skall kunna bemöta de siffror som ministern använde, måste jag åtminstone få titta på utredningen och få jämföra siffrorna där med de offentliga siffror som finns och som jag hoppas är riktiga.

Anf. 69 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Kent Carlsson envisas med att tala om sina egna bedömningsunderlag som utredningar och menar att SJ:s bedömningar är allmänna antaganden och tyckanden, framkastade på tre och en halv sida i ett remissvar. SJ har gjort en mycket noggrann utredning om vad alternativet fortsatt förbindelse med stora tågfärjor skulle innebära. Med denna utgångspunkt har man gjort bedömningar hur mycket man kan satsa på avgifter för en eventuell fast förbindelse. Avgörande för att man kan bygga en tunnel. Kent Carlsson, är att man har någon som är beredd att betala avgifter för de transporter som bedrivs på denna fasta förbindelse. Betalas inte avgifterna blir det konkursföretag av alltihop. Det är väl inte vad Kent Carlsson är ute efter.

Anf. 70 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Självfallet är jag inte ute efter konkurser. Det är klart att det är viktigt vad kommunikationsministern säger i den offentliga debatten och hur han ställer sig till ett tunnialternativ. Om sådana politiska signaler går till de olika finansierarna att det blir en bro, är det klart att man intresserar sig för en bro. Men om signalerna från ministern i stället är att vi bygger en tunnel, så är jag övertygad om att vi skulle få sådana som vore intresserade – privata konsortier. Jag är öppen för vilka lösningar som helst när det gäller finansiering.

Anledningen till att det är viktigt att vi i debatten håller oss till de siffror som den statliga utredningen har tagit fram är att dessa är de enda som finns tillgängliga för vanliga medborgare och riksdagsledamöter. Vi har inte tillgång till de bedömningar som SJ har gjort. Det vore intressant om vi kunde få en diskussion om de prognoser och beräkningar som Öresundsdelegationen har gjort om antalet passagerare och om antalet trafikfordon för att se om dessa stämmer. Det är ju förutsättningen för att vi skall få ekonomi både när det gäller en bro och när det gäller en tunnel. Jag kan inte förstå varför inte ministern kan gå in i en sådan debatt och redovisa vilka siffror han bygger sina ställningstaganden på.

Anf. 71 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag beklagar att den här debatten tenderar att aldrig ta slut. Jag vill bara säga att Kent Carlsson överskattar betydelsen av mina uttalanden, om han tror att det som jag har sagt styr banker och finansiella intressen

i Skandinavien och Tyskland när det gäller att göra bedömningar i det här fallet.

Jag har i det längsta så att säga legat mycket lågt. Jag har alltså inte sagt vad som är min egen bedömning. Men efter att under en lång tid ha försökt att studera detta, med hjälp av de kontakter som jag har och de remissvar som lämnats, har jag till sist intagit ståndpunkten att det är kommersiellt intressant att bygga en fast förbindelse i form av en kombinerad sådan. Om man inte gör det, får man fortsätta med färjeförbindelser. Jag tror faktiskt att de kommersiella intressen som bevakar frågan mera ser till de egna bedömningarna än till eventuella uttalanden som jag som den ringa person jag är har presterat.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Svar på frågor

Anf. 72 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag tror att kommunikationsministern förringar sin egen roll i den här frågan. Om ministern i den offentliga debatten säger att en tunnel är ett oekonomiskt alternativ, vilket han har uttalat och även gett uttryck för i egna artiklar, flyr självfallet de som eventuellt skulle kunna vara intresserade. Därför är det så viktigt att få svar på följande frågor:

Vad bygger ministern sina uttalanden på? Bygger ministern sina uttalanden på SJ:s hemliga utredning eller på det statliga utredningsmaterialet – vad gäller det senare kan jag bara tyda det så, att det faktiskt finns en möjlighet att få lönsamhet när det gäller tunnelalternativet.

Det blir inte det lönsammaste alternativet. Men det blir i varje fall lönsamt. Man får igen sina pengar på 30 år med 5 % realränta.

Om ministern i stället så att säga hade lutat sig mot de statliga utredningarna och använt sig av de siffror som där finns, hade hans uttalande kanske varit annorlunda. Ministern har ju själv i en artikel i Broderskap sagt att han gör den aktuella bedömningen utifrån den hemliga utredningen.

Mot den bakgrunden vill jag att ministern ger oss en redovisning: Vad är det för siffror som ligger till grund för det gjorda ställningstagandet? Det räcker inte med allmänna svepande ordalag om att vi får brottas med prognoser om passagerare, gods och annat. Det gäller ju att få en ordentlig och realistisk debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:507 om Dellenbanan

Anf. 73 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Karin Starrin har frågat mig om jag avser att vida några åtgärder för att förhindra att banverket börjar nedmonteringen av signalsystemet längs med Dellenbanan.

Dellenbanan är en länsjärnväg som går mellan Ljusdal och Hudiksvall. SJ lade ned godstrafiken på banan under hösten 1986. I och med detta upphörde banverkets underhållsansvar. Enligt det trafikpolitiska beslutet skall en bana läggas ned tre år efter det att trafiken har upphört. Därefter är det

banverket som fattar det slutliga beslutet om en eventuell upprivning av spår m.m.

I det trafikpolitiska beslutet finns ett avsnitt om länsjärnvägar som kan vara av intresse från turistsynpunkt. Här nämns möjligheten att ta över bandelar som inte trafikeras reguljärt. Ett exempel där sådan trafik har kommit till stånd är sträckan mellan Växjö och Västervik. Då det gäller Dellenbanan har någon framställning om att få ta över banan inte inkommit.

Mot denna bakgrund har jag inte för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av frågan.

Anf. 74 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag förstod att jag skulle få ett formellt svar. Vidare förstår jag att kommunikationsministern tycker att den här frågan är alldeles för ringa för att ligga på hans bord. I jämförelse med den fråga som nyss diskuterades är den naturligtvis ringa. Men frågan är inte ringa för de människor som bor längs Dellenbanan och absolut inte för föreningen Dellenbanans vänner, en intresseförening som jobbar med denna fråga.

Från banverkets styrelse har man sagt följande: Trafikutbudet måste öka och människor måste övergå till att åka med tågen även i en vardagssituation. Då kommer järnvägssektorn att gå den framtid till mötes som vi önskar.

Det är just i detta avseende som alla stimulansåtgärder måste vidtas som bedöms vara möjliga för att öka möjligheterna i vardagssituationer.

Mina följdfrågor blir: Vad anser kommunikationsministern om detta? Hur kan man stimulera vardagsåkandet, arbetspendlandet och annat åkande på kortare sträckor? Hur skall alltså den trafiken stimuleras?

Med tanke på den miljödebatt som så att säga har puffat järnvägsfrågorna i rätt riktning tycker jag att vi i allra högsta grad bör utnyttja alla möjligheter som finns när det gäller att stödja intresseföreningar av det här slaget. De måste få möjligheter att jobba med sådant här.

Det svar som jag här har fått måste jag tolka på det sättet att kommunikationsministern tycker att banverket gör rätt, dvs. att det är riktigt att rälsen rivs upp och att sträckan inte längre skall vara tillgänglig för järnvägstrafik.

Anf. 75 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag tvingas hänvisa till att Dellenbanan är en länsjärnväg. Läns huvudmännen bär alltså ett avgörande ansvar för i vilken utsträckning banan skall utnyttjas för trafik. Riksdagen har uttalat att banverket, om banan inte utnyttjas för trafik, kan riva upp anläggningen efter ett antal år – detta för att minska kostnaderna. I det här fallet finns det vissa besvärande omständigheter beträffande signalsystemen. Det blir ju fel då och då. Det kan t. ex. slå om till rött ljus när det inte skall vara det. Det är bakgrunden till att man har vidtagit de aktuella åtgärderna.

Hur kan vi då rent allmänt stimulera järnvägstrafiken? Jo, det kan vi göra genom att ge järnvägen hyggliga förutsättningar där det finns ett rimligt underlag för järnvägstrafik. Järnvägen är ju ett kollektivtransportmedel. Här finns det ett ganska betydande transportunderlag i form av godstrafik eller persontrafik.

I detta fall har man först lagt ned persontrafiken. Därefter har godstrafiken lagts ned. Orsaken var att underlag för trafiken saknades.

Jag kan i det här läget inte bedöma om det finns möjligheter att ånyo skapa ett underlag. På länsnivå har man inte gjort den bedömningen. Självfallet delar SJ bedömningen att det inte finns något underlag här. Det är mot den bakgrunden som banverket vidtar de aktuella åtgärderna. Vi måste även – ja, kanske i synnerhet – när det gäller järnvägstrafiken se till att resurserna utnyttjas på ett effektivt sätt, så att pengarna gör största möjliga nytta.

Anf. 76 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Atmosfären har verkligen förändrats när det gäller synen på detta med att åka tåg, åka kollektivt.

I och med den miljödebatt som har förts under de senare åren om de föroreningar som vi vet att bilar bidrar till har människor blivit medvetna på ett helt annat sätt i jämförelse med hur det var för bara ett antal år sedan. Jag är således benägen att hålla med Dellenbanans vänner. Genom sitt arbete och sitt engagemang visar man att det är möjligt att på sikt få fram ett underlag som visar att banan är lönsam. Banan är ju elektrifierad. Dessutom rör det sig om en lagom lång sträcka – 62 km – för arbetspendling. Om bara viljan finnes och det kom signaler i den riktningen, tror jag absolut att det skulle gå att stödja en förening av det här slaget som verkligen vill ta upp trafiken på en bana som kan bli lönsam.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:490 om behandlingen av balter, som flyr till Sverige från tjänstgöring i Röda armén

Anf. 77 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat utrikesministern om regeringen avser att vidta åtgärder, så att balter som flyr från tjänstgöring i den sovjetiska armén får stanna i Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Om Gunnar Hökmark med sin fråga menar att Sverige skall vidta åtgärder rent generellt för att ge uppehållstillstånd till balter som vägrar att fullgöra sin värnpliktstjänstgöring i den sovjetiska armén är svaret nej.

För 14 dagar sedan besvarade jag en liknande fråga som ställts till mig av Erling Bager, folkpartiet. Jag svarade bl.a. att själva vägran att fullgöra värnplikt inte i sig är asylgrundande, såvida inte ett oproportionerligt straff skulle följa på vägran.

Vi bevakar noggrant alla rapporter om vad som händer värnpliktsvägrare i de baltiska staterna. De som kommer till Sverige och söker asyl här får, liksom övriga asylsökande, uppge sina skäl för att få stanna. Såsom jag så många gånger påpekat prövas varje ärende individuellt. Så görs också i de ärenden som rör baltiska värnpliktsvägrare. Vi förvägrar inte någon mänskliga asyl om han eller hon har ett särskilt starkt skyddsbehov.

Anf. 78 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det är inte förvånande att jag inte är särskilt glad över innehållet i svaret. Det låter litet besynnerligt när statsrådet talar om "oproportionerligt straff", om hon därmed menar att det finns proportionerliga straff för den typ av brott som Sovjetmakten i dag anser att unga balter begår.

Vad man skall ha klart för sig är att detta inte handlar om värnpliktsvägran eller annan kriminell verksamhet, utan om en politisk uppfattning och en personlig övertygelse. Unga balter har i dag den politiska övertygelsen att Röda armén är en ockupationsarmé.

Vad vi i Sverige tycker i detta sammanhang är av mindre intresse, men det kan konstateras att man i Baltikum har denna mycket starka politiska uppfattning, att man anser sig ha stöd, i Genèvekonventionen och internationell rätt, för att vägra värnplikt. Enligt den konventionen skall ingen tvingas tjänstgöra i en ockupationsarmé. Denna politiska uppfattning är ingen godtyckligt påkommen uppfattning. Den har sitt stöd i att det i Sovjet i dag förekommer en öppen diskussion om Ribbentrop-Molotov-pakten och därmed det legala i det sovjetiska maktövertagandet. Man kan alltså lugnt hävda att det här rör sig om en politisk uppfattning.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om det i andra sammanhang har talats om proportionerligt straff, som skulle kunna leda till att en människa trots sin politiska uppfattning inte får asyl i Sverige. Har Sverige i andra sammanhang tillämpat skälet proportionerligt straff för politiska flyktingar?

Anf. 79 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Det är alltid graden av förföljelse och graden av påföljd vid en eventuell utvisning som man tar hänsyn till. Det finns självfallet olika proportioner på detta.

När vi talar om värnpliktsvägran har jag att svara för det som sägs i utlänningslagen om dessa frågor, och där talas det egentligen inte om värnpliktsvägrare, utan om krigsvägrare som avvikit från pågående militärtjänst. Värnpliktsvägran är inte i sig en grund för asyl.

Jag tror att Gunnar Hökmark och jag är ganska överens om att det inte är rimligt att säga att alla värnpliktsvägrare som kommer till Sverige skall ha en generell rätt till asyl.

Jag har i och för sig inte anledning att ifrågasätta så mycket av det Gunnar Hökmark anför, men en invandrarminister kan aldrig och har aldrig kunnat ge ett generellt besked till en grupp människor om att de får asyl. Jag vet inte hur många gånger jag från denna talarstol har fått upprepa att vi alltid måste pröva varje ärende individuellt. Det måste vi naturligtvis också göra i dessa ärenden. Detta utvecklade jag ganska utförligt under en frågestund för 14 dagar sedan, och jag påpekade också att det är självklart att vi måste följa utvecklingen mycket noga när det gäller de baltiska staterna och Sovjetunionen och när det gäller balternas tjänstgöring och värnplikt i den sovjetiska armén.

Anf. 80 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag uttryckte mig nog inte tillräckligt tydligt. Jag sade att detta inte handlar om värnpliktsvägran som sådan. Dessa unga balter har

ingenting emot att göra värnplikt, men de vägrar att göra värnplikt i det som de, utifrån den diskussion som i dag förs i Sovjetunionen, anser vara en ockupationsarmé. Med denna uppfattning har de också i Genèvekonventionen stöd för att vägra tjänstgöra i denna armé.

Det är därför litet besynnerligt att höra statsrådet säga att det finns oproportionerliga och proportionerliga straff. Dessa balter politiska uppfattning, om den fullföljs, tvingar dem till mycket långa fängelsestraff.

Jag vill då fråga: Avser regeringen att bibehålla en ordning som kan tvinga svenska myndigheter att utlämna unga balter till sovjetiska myndigheter, såsom nu är aktuellt med en ung balt som befinner sig i Sverige?

Anf. 81 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Oavsett på vilka grunder – om det är värnpliktsvägran eller de grunder som Gunnar Hökmark här anför – som dessa balter kommer till Sverige och söker asyl, är mitt svar att det inte går att ge ett generellt besked utan att varje enskilt ärende får prövas på dessa grunder.

Det är en mycket mångfasetterad och delvis motsägelsefull bild som vi i dag får i rapporteringen från de baltiska staterna i detta avseende. Senast i dag har jag kunnat notera det i en artikel i Svenska Dagbladet, som jag är säker på att Gunnar Hökmark också har tagit del av. Det finns därför inte någon anledning att förhastna sig. När det gäller de ärenden som nu skall avgöras är jag beredd att avvakta och följa utvecklingen den närmaste tiden. Någon generell utfästelse för en grupp kan jag alltså inte göra.

Anf. 82 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag har full förståelse för det svåra värv som statsrådet har, men det är likväl så att regeringen har ett ansvar gentemot de olika myndigheter som hanterar svensk invandrarpolitik, att ge riktiga signaler och riktiga instruktioner som en tolkning av det som sker i vår omvärld. Så sker regelbundet, och så har skett under det senaste året när det gäller regeringens signaler till invandrarverket i olika frågor.

Jag insisterar på att detta inte handlar om värnpliktsvägran som sådan, utan om den politiska uppfattningen bland dessa unga balter att Röda armén är en ockupationsarmé och att de därmed har stöd i internationella konventioner för att vägra tjänstgöring.

Om regeringen låter nuvarande bestämmelser gälla, som leder till att en ung balt har ett utvisningsbeslut hängande över sig, innebär det en förbluffande okänslighet för vår historia men de facto också att Sverige i en dispyt mellan centralmakten och de baltiska staterna tar ställning för centralmakten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 83 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att garantera högre kvalitet hos framtida regeringsdelegationers rapporter beträffande omständigheter som rör de mänskliga rättigheterna i olika länder.

Berith Eriksson hänvisar till den delegation som i början av januari i år fick i uppdrag att undersöka vissa förhållanden i Bulgarien. Det har förekommit stor missuppfattning om delegationens uppdrag. Även Berith Eriksson tycks ha missuppfattat vilket syfte som delegationens besök i Bulgarien hade.

Delegationen hade inte fått i uppdrag att i största allmänhet undersöka läget beträffande de mänskliga rättigheterna i Bulgarien. Syftet med delegationens besök var att undersöka om det fanns anledning att ompröva regeringens tidigare ställningstagande avseende situationen för den turkiskspråkiga befolkningsgruppen i Bulgarien. Anledningen var rapporter vid årsskiftet om demonstrationer som var fientliga mot denna grupp.

Delegationens uppgift var – vilket också framgår av rapporten – att analysera vad de fientliga demonstrationerna innebar för den fortsatta utvecklingen i Bulgarien.

Regeringens bedömning på grundval av delegationens rapport blev att de aktuella demonstrationerna inte skulle leda till att demokratiseringsprocessen i landet stoppades upp. Regeringens tidigare uppfattning, som uttrycktes i beslutet den 13 december 1989, förstärktes genom händelseutvecklingen rent allmänt för bulgarer av turkisk härkomst efter delegationens besök.

Som Berith Eriksson vet, bad FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) i början av januari i år regeringen att visa varsamhet med avvísningar av bulgarieturkar och hänvisade då till de aktuella antiturkiska demonstrationerna. UNHCR informerades om delegationens arbete och slutsatser och förklarade att man har förtroende för Sveriges agerande i denna fråga. Flyktingkommissariaten har senare tydligt framfört att han anser att Sverige hanterat frågan helt rätt.

I sin fråga hänvisar Berith Eriksson till en rapportering från Amnesty International i vilken konstaterats att bulgarer, som lämnat information om brott mot de mänskliga rättigheterna, dömts till många års fängelse för spioneri. Jag vill framhålla att vi självklart följer Bulgariens, liksom övriga länders, efterlevnad av konventionen angående de mänskliga rättigheterna.

Anf. 84 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret. Jag vill poängtera att det är väldigt viktigt att det reser delegationer till olika länder för att på ort och ställe sätta sig in i svårigheterna och försöka bedöma situationen för asylsökande som kan komma att skickas tillbaka. Personligen litar jag på den här delegationens rapport, trots att det omedelbart efter delegationens hemkomst riktades kritik mot valet av informatörer, dvs. att delegationen

hade haft kontakt bara med officiella personer, och mot att man inte haft tillgång till en turkisk tolk.

Men sedan läste jag Amnesty's rapport. Den skrevs två månader senare men behandlade händelser som hade inträffat strax före och efter den svenska delegationens besök i Bulgarien. Jag kunde då konstatera att det förelåg en skillnad mellan de här båda rapporterna, en skillnad som jag tycker att man inte utan vidare kan acceptera.

Nu säger invandrarministern att uppdraget för delegationen endast var att utröna vad dessa demonstrationer kunde innebära för turkbulgarerna och inte att studera mänskliga rättighetsfrågor i allmänhet. Men det var väl rimligt att anta att delegationen även skulle informera sig om huruvida regeringens beslut den 13 december verkligen var riktigt. Vilka rapporter grundade regeringen det beslutet på? Amnesty skriver bl.a. att Sverige bör uppmärksamma den risk som uppenbarligen finns för att turkbulgarerna skall råka illa ut när de återvänder till Bulgarien. Har invandrarministern läst den här rapporten och vilka slutsatser har hon i så fall dragit?

Anf. 85 Statrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag har rapporten från Amnesty framför mig. I rapporten påpekas mycket riktigt att man måste ta hänsyn till dessa fakta vid behandlingen av ärenden. Självfallet gör vi det. Alla kunskaper vi har om förhållandena i ett land skall vägas in i bedömningen. Men turkbulgarerna anförde just den etniska konflikten som skäl för sina asylansökningar. Den konflikten följde vi mycket noga under hela hösten. Så småningom blev utvecklingen sådan, att vi ansåg oss kunna fatta beslutet den 13 december.

I samband med julhelgen kom sedan de mycket dramatiska nyheterna om turkbulgariskfientliga demonstrationer. Vi ansåg då att det var rimligt att vi tog reda på vad som låg bakom dessa och i vad mån de skulle kunna förändra situationen. Vi ville också ta reda om myndigheterna i Bulgarien var beredda att fullfölja den utveckling som hade påbörjats eller om de skulle låta sig påverkas av demonstrationerna. Det var i detta syfte som delegationen skickades till Bulgarien.

Jag tycker att både massmediarapporteringen kring delegationens besök och delegationens rapport bekräftade att demonstrationerna inte medförde någon omprövning av den demokratiseringsprocess som hade inletts. Även utvecklingen därefter talar i samma riktning. Nu har det i Bulgarien utlysts fria val till i juni, och det finns även andra faktorer i utvecklingen som är positiva.

Anf. 86 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! Det var väl inte bara fråga om den etniska konflikten, utan det var i än högre grad den etniska diskrimineringen mot turkbulgarerna från myndigheternas sida som utgjorde asylskäl. Detta gällde även sedan ändringarna i regeringen gjorts. Eftersom invandrarministern har Amnesty's rapport framför sig kan hon där läsa om den läkare som blivit dömd till tio års fängelse på grund av att han lämnat uppgifter om brott mot de mänskliga rättigheterna.

Det är ju inte bara denna delegation som rest för att informera sig om si-

tuationen i andra länder. Jag har även läst den rapport som Christina Rogestam skrev efter sin resa till Turkiet år 1988. Hon avslutar rapporten med att säga att hon fått en helhetsbild av situationen i Turkiet, och framför allt i östra Turkiet. Tittar man på programmet förstår man att detta knappast är möjligt.

Anf. 87 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! På en kort frågestund är det svårt att reda ut hela detta problem, och Berith Erikssons fråga gällde kvaliteten på den rapport som regeringsdelegationen avgav. Jag anser att den rapporten har en mycket hög kvalitet. Delegationen hade dessutom en mycket kvalificerad sammansättning, med representanter både för utrikesdepartementet och för invandrarverket. Det var alltså mycket kunniga människor som reste och gjorde denna bedömning. Jag tycker att det finns anledning att påpeka detta. Jag tycker också att det var bra att jag fick detta tillfälle att i en frågedebatt försöka undanröja de missuppfattningar som funnits, tyvärr inte bara hos Berith Eriksson utan även hos andra, om vilken uppgift delegationen egentligen hade. Uppgiften var framför allt att undersöka om det fanns någon anledning att ifrågasätta den utveckling som hade utgjort grundvalen för vårt beslut.

Anf. 88 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! Jag kan i så fall bara beklaga att delegationen inte hade ett bredare uppdrag när den nu var så väl sammansatt och så kvalificerad. I så fall hade den kanske kunnat skriva en rapport som inte skiljt sig så här mycket från Amnestys syn på situationen.

Christina Rogestam säger i sin rapport att man har ambitionen att en gång per år sammanställa och utvärdera delegationsresor. En sådan värdering bör kunna ge värdefulla synpunkter på delegationernas sammansättningar, förberedelser och uppföljning, skriver Rogestam.

Har det gjorts en utvärdering av dessa båda rapporter? Planeras någon uppföljning och nya delegationsresor till dessa platser?

Anf. 89 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Det finns naturligtvis även andra möjligheter att följa utvecklingen. I bedömningen av frågor som rör de mänskliga rättigheterna tar vi även med sådana saker som Amnestys rapport. Även Förenta nationerna följer utvecklingen i fråga om de mänskliga rättigheterna i olika länder.

Det är här på sin plats att påpeka att det självfallet inte är så att vi enbart gör denna snäva bedömning av den etniska konflikten i Bulgarien, utan vi måste även följa utvecklingen i stort, på samma sätt som vi gör i fråga om andra länder. Det är framför allt via våra beskickningar som vi gör uppföljningar på grundval av deras rapporter hem till Sverige.

Anf. 90 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! När man läser dessa rapporter slås man framför allt av att kontakter inte tagits med de organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna på de platser som har besökts. Även om dessa organisationer

många gånger har svårt att verka i de länder som det gäller, är det dessa som kan ge en riktig och heltäckande bild av situationen. Sådana kontakter togs emellertid inte vare sig i Bulgarien eller i Turkiet.

Prot. 1989/90:99
3 april 1990

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:488 om Älvdalens kommuns ansökan om statsbidrag till Brattströmmenprojektet

Anf. 91 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Siw Persson har frågat mig om finansdepartementet väntar med att avgöra en bidragsansökan från Älvdalens kommun tills det klargjorts om kommunen brutit mot gällande lagar.

Sakläget är följande:

– Kommunen har fått tillstånd av vattendomstolen att utföra de åtgärder som anges i ansökan med undantag för en provisorisk överfart över Österdalälven. Tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen ej vunnit laga kraft.

– Domen har överklagats hos vattenöverdomstolen, som i särskilt beslut avslagit klagandens yrkande om att tillståndet inte skall få utnyttjas förrän domen vunnit laga kraft.

– Kommunen har satt i gång schaktningsarbeten enligt vattendomstolens tillstånd och dessutom anlagt en bro över Vegån. För anläggningen av denna bro saknar kommunen tillstånd. Bron omfattas emellertid inte av bidragsansökan.

– Länsstyrelsen i Kopparbergs län har efter anmälan överlämnat "brofrågan" till åklagarmyndigheten och kommer enligt uppgift att pröva hela företaget med utgångspunkt i naturvårdslagens bestämmelser om markavvattning.

Min slutsats är följande: Eftersom "brofrågan" inte omfattas av ansökan påverkar denna fråga inte tidpunkten för regeringens beslut.

När det gäller åtgärderna i övrigt så har vattendomstolen i sin dom uttalat att de närmast är att hänföra till vattenföretag som avses i 1 kap. 3 § första punkten vattenlagen. I sådana fall krävs ingen prövning enligt naturvårdslagen. Länsstyrelsen har emellertid preliminärt gjort bedömningen att det är fråga om ett markavvattningsföretag. Sådana åtgärder får enligt 18 c § naturvårdslagen inte vidtas utan tillstånd av länsstyrelsen. Den prövningen kommer att ske inom den närmaste tiden. Regeringen avvaktar länsstyrelsens prövning innan slutlig ställning tas i bidragsfrågan.

Anf. 92 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Tack för svaret! Det var verkligen befriande att få läsa de sista raderna i finansministerns svar, nämligen: "Regeringen avvaktar länsstyrelsens prövning innan slutlig ställning tas i bidragsfrågan."

Anledningen till min fråga var naturligtvis behovet av klarhet i om ett departement skulle ge pengar till en verksamhet, som skulle orsaka skador som ett annat departement har kämpat för att förhindra. Hade departementet i

detta fall anslagit pengar, hade vi varit många som undrat hur man i framtiden skall förfara för att skydda de objekt som är undantagna i NRL. Men nu behöver jag ju inte föra den debatten.

Jag vill därför än en gång säga till finansministern att det var befriande att läsa de sista raderna. Möjligen vill jag ställa ännu en fråga. I svaret sågs att länsstyrelsens prövning skall ske inom den närmaste tiden. Är "den närmaste tiden" några månader, och har ministern någon uppfattning om när regeringens slutliga ställningstagande i bidragsfrågan kommer att göras?

Anf. 93 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Jag har ingen uppgift om hur fort det kan gå. Vi avvaktar beskedet från länsstyrelsen. Därefter kan vi behandla sakfrågan.

Anf. 94 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag får naturligtvis vara nöjd med det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1989/90:505 om den föreslagna investeringsskatten och en ny musikteater i Göteborg

Anf. 95 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat finansministern om regeringens förslag till skärpt investeringsskatt för vissa byggnadsarbeten (prop. 1989/90:96) innebär att ett byggande av en musikteater i Göteborg blir skattepliktigt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Regeringens förslag till skärpt investeringsskatt lämnades till riksdagen den 8 februari i år. Syftet med förslaget är att dämpa aktiviteten på byggmarknaden. Åtgärden riktas mot s.k. oprioriterat byggande. Den gränsdragning som gjorts i lagen är att byggandet av en ny musikteater hänförs till denna kategori. Svaret till Ingela Mårtensson är därför ja.

Anf. 96 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag måste säga att jag blev mycket bestört över det här beskedet från statsrådet Åsbrink. Det verkar som om den nya musikteatern, om det nu blir någon, från början till slut är förföljd av olyckliga beslut.

Investeringskatten, som är det senaste som drabbat musikteatern, är folkpartiet emot som sådan. Men jag vet ju att en majoritet i riksdagen tidigare har backat upp förslaget och kommer att stå bakom även det nya förslaget att också Göteborgsområdet skall inkluderas. Det är mycket negativt för den nya musikteatern.

Frågan är om man över huvud taget kan fortsätta och planera för teatern, när den nu blir ytterligare 150 milj. kr. dyrare. Man har redan tidigare haft svårt att finna finansärer. Staten har lovat att ställa upp med ca 230 milj. kr. Däremot har det varit svårigheter att få landstingen att ställa upp. Därefter

har det diskuterats om det skulle kunna finnas avdragsmöjligheter för detta, om näringslivet gick in och skänkte pengar till investeringen. Det har varit svårigheter att få besked om huruvida det kommer någon proposition i det ärendet.

Kanske jag kan få ett lika rakt besked på den punkten: Avser statsrådet att komma med något förslag – en s.k. lex Göteborg – om att man får dra av gåvor som man skänker till en sådan musikteater?

Anf. 97 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Som också framgick av Ingela Mårtenssons inlägg är det inte investeringsskatten ensam som avgör om bygget kommer till stånd eller inte. Det finns åtminstone ett par andra frågor som inte är lösta.

Den ena är bidragen från landstingen. Ett av de berörda landstingen gick emot att avsätta pengar. Med knapp majoritet röstades förslaget ned. Det innebar i sin tur att även de övriga landstingen drog sig ur projektet. Detta betyder att en väsentlig del av finansieringen i varje fall för närvarande inte är ordnad.

Den andra oklarheten gäller just företagen. Det tycks vara så att företagen räknar med avdragsrätt för sina avsättningar. I den frågan kan jag bara säga att beredning för närvarande pågår. Jag har därför inget besked att ge i dag när det gäller frågan om det kommer något förslag i det avscendat.

Anf. 98 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Det var ju tråkigt att vi inte kan få besked på den punkten.

Frågan är om det över huvud taget blir någon musikteater, mot bakgrund av det besked vi har fått i dag om att man inte heller tänker sig någon form av undantag från investeringsskatten. Eftersom den nu drabbar projektet är frågan, om företagen kan ställa upp med så mycket pengar som det gäller. Om de sedan inte heller får dra av de pengarna på skatten, är chanserna för att det kommer att bli en ny musikteater ännu mindre.

Jag måste säga att jag är mycket ledsen över de besked som jag har fått här i dag. Jag skulle vara tacksam om statsrådet kunde "pusha" för en teater i Göteborg – det är någonting som vi under lång tid försökt åstadkomma, och vi är stort behov av att få en ny teater.

Anf. 99 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Alldeles oavsett vilka beslut regering och riksdag fattar har en av de viktiga förutsättningarna för den här finansieringen fallit, i varje fall för närvarande, nämligen den förutsättningen att de berörda landstingen bidrar med drygt 100 milj. kr. Det problemet är inte löst. Det är alltså inte regering och riksdag ensamma som avgör om det här bygget kommer till stånd.

Själva syftet med investeringsskatten är att dämpa överhettningen inom storstadsregioner, såsom Stockholms- och Göteborgsområdena, där vi i dag kan se en kraftig överhettning, och att släppa fram bostadsbyggandet, som skall prioriteras framför annat byggande. Det är oundvikligt om man genomför en sådan åtgärd – det är själva syftet med den – att det får vissa conse-

kvenser för övrigt byggande. Skatten är utformad så att den sannolikt leder till mycket kraftiga begränsningar i oprioriterat byggande.

Jag vill bara hänvisa till att det gäller en tidsbegränsad skatt. När den upphör att gälla finns det på nytt möjligheter att starta ett sådant här byggande.

Anf. 100 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Att det är en tidsbegränsad skatt har också jag förstått. Frågan är hur länge den kan tänkas vara i kraft och om det finns något hopp för göteborgarna att få en musikteater. Det är också avhängigt av om det kommer att framläggas något förslag om avdragsrätt för företagen i dessa sammanhang. Den frågan har faktiskt både regering och riksdag möjligheter att påverka.

Anf. 101 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Det är förslaget att investeringsskatten skall tas ut till utgången av 1991. Givetvis finns det, om byggkonjunkturen skulle vika, i detta fall i första hand i Göteborgsregionen, alltid möjlighet för riksdagen att upphäva beslutet i förtid. Jag vill inte på något sätt nu avisera något sådant, men den möjligheten finns.

Jag bedömer – och jag tror att den uppfattningen delas av de flesta – att det så länge man har en sådan här investeringsskatt inte är realistiskt att räkna med att detta bygge kommer till stånd. Men jag vill också på nytt understryka, att även om det problemet bortfaller, kvarstår faktiskt svårigheten att en del av finansieringen inte är löst, nämligen från de berörda landstingens sida.

Anf. 102 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Ja, men investeringsskatten var kanske droppen som fick bägaren att rinna över. Jag hoppas verkligen att vi får en musikteater så snart som möjligt, men det ser dystert ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1989/90:491 om statens biografbyrås visning av censurerat filmmaterial

Anf. 103 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Anneli Hulthén har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser vidta i anledning av statens biografiska visning av censurerat filmmaterial.

Bakgrunden till frågan är, enligt Anneli Hulthén, en artikel i tidningen Expressen av vilken det framgår att besökare, många av dem ungdomar, kommer till biografbyrån för att "se de filmer och bortklippta sekvenser som har blivit censurerade". Frågeställaren anser att det är absurt att den statliga instans som skall ansvara för censur av otillättna våldsskildringar samtidigt "bedriver biografverksamhet för ungdomar med samma filmer som man samtidigt anser skadliga". Frågeställaren anser också att det är oansvarigt att

lärare i grund- och gymnasieskolan tar sina klasser på studiebesök hos statens biografbyrå.

Först vill jag rätta till en missuppfattning ur den återopade tidningsartikeln. Om biografbyrån vid granskning av en film finner att filmen bör totalförbjudas, återsänds filmen till filmbolaget. De totalförbudna filmerna finns alltså efter granskning inte kvar på biografbyrån och kan därför inte visas för några besökare. Om granskningen i stället leder till att vissa sekvenser i en film klipps bort är biografbyrån skyldig att spara de bortklippta delarna. Detta material är allmänna handlingar och alltså tillgängliga för allmänheten.

Efter vad jag erfarit finns det ett mycket stort intresse bland skolklasser för studiebesök på biografbyrån. Intresset är betydligt större än byråns möjligheter att ta emot besök. I syfte att förklara censurlagstiftningen brukar biografbyrån visa bortklippta delar ur olika filmer i samband med att någon av byråns tjänstemän föreläser. Om enstaka besökare begär att få se bortklippta delar sker sådana visningar i regel vid klippbord.

Den återopade tidningsartikeln kan ge intryck av att biografbyråns verksamhet med studiebesök bedrivs på ett sätt som inte bidrar till ökad insikt i den problematik som ligger till grund för censurlagstiftningen. Om så skulle vara fallet kan jag dela Anneli Hulthéns bedömning av byråns verksamhet.

Det förhållandet att bortklippta delar är allmänna handlingar och således tillgängliga för allmänheten har till syfte att ge underlag för en granskning av biografbyråns myndighetsutövning; de har självfallet inte till syfte att ge skolklasser tillgång till censurerat material. Det är alltså inte nödvändigt att dra slutsatsen att studiebesök på biografbyrån är särskilt angelägna.

Det är emellertid från censursynpunkt viktigt att dokumentationen över fattade beslut bevaras och därigenom ger underlag för vidare beslut i censurfrågor. Det är även nödvändigt för att tillvarata den enskildes rättssäkerhet.

I regeringens proposition om våldsskildringar i rörliga bilder betonas vikten av ökad utbildning och information. Samordningsansvaret för denna verksamhet läggs i propositionen på det föreslagna rådet mot skadliga våldsskildringar.

Jag utgår från att biografbyrån visar varsamhet när det gäller vilket material som i informationssyfte visas upp vid studiebesök av skolelever.

Avslutningsvis vill jag betona att all undervisningsverksamhet i skolan skall präglas av omsorg om elevernas mentala och kroppsliga hälsa. Inför ett studiebesök måste alltså lärare bedöma om besöket är lämpligt för eleverna. När det sedan gäller besök just på biografbyrån bör givetvis illustrationsmaterialet väljas med omsorg i samråd mellan läraren och byrån.

Anf. 104 ANNELI HULTHÉN (s):

Herr talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret. Det positiva i svaret är att filmerna i varje fall inte i sin helhet visas gratis för ungdomar som gör besök på statens biografbyrå. Ändå tycker jag fortfarande att det är litet konstigt att denna verksamhet bedrivs, även om det i och för sig sker i offentlighetsprincipens namn. Det motsägelsefulla är att ungdomar kan gå till biografbyrån och se de delar av filmerna som de annars inte får se och som klassificerats som skadliga för dem.

Låt mig citera Gunnel Arrbäck, som är chef för biografbyrån och som i den nämnda tidningsartikeln säger så här:

”Ja, förra påsklovet hade vi många ungdomar här, det var en rusch. Då och då kommer det ungdomar hit som vill titta. Vi frågar aldrig efter syftet. För vi vill ju ha öppenhet, insyn och utomstående kontroll av vår verksamhet”.

Fråga blir då: Finns det inte möjlighet att låta någon annan än ungdomarna själva bedriva den sistnämnda verksamheten, dvs. att upprätthålla öppenhet i och kontroll av biografbyråns verksamhet?

Anf. 105 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Självfallet måste den kontroll som i ett demokratiskt samhälle skall utövas över en censurfunktion som biografbyråns utövas inom ramen för offentlighetsprincipen, men det vore naturligtvis alldeles befängd om man förutsatte att den kontrollen skulle utövas av skolklasser på studiebesök. Jag har anledning att utgå från att biografbyrån så långt möjligt avstår från att ta emot skolklasser på studiebesök.

Anf. 106 ANNELI HULTHÉN (s):

Herr talman! Anser utbildningsministern också att biografbyrån borde åtminstone fråga efter syftet när enskilda ungdomar kommer, som nu under sportlovet, och vill se bortklippta bitar av filmer?

Anf. 107 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag är tveksam till huruvida man när en person efterfrågar en offentlig handling har rätt att kräva att han skall redovisa ett syfte. Det som var uppseendeväckande i det redovisade fallet och som jag har kommenterat i frågesvaret var naturligtvis att det tydligen bedrevs en ganska omfattande studiebesöksverksamhet. Jag har svårt att mot bakgrund av den diskussion som har förts i vårt land om behovet av att hindra tillgång till våldskildringar se att det från skolornas sida kan anses vara särskilt angeläget att vid studiebesök få titta på bortklippta bitar ur filmerna. Det intressanta för skolorna i deras samhällsundervisande insats borde rimligen vara att förklara vilken uppgift filmcensuren har och att redovisa de kontrollfunktioner som kan finnas inom ramen för censurverksamheten, men knappast att organisera studiebesök.

Anf. 108 ANNELI HULTHÉN (s):

Herr talman! Jag vill bara ge utbildningsministern ett exempel på kommentarerna och reaktionerna från de två skolklasser som var närvarande vid det tillfälle som beskrevs i Expressenartikeln. Jag vill hävda att varken lärarna eller någon annan hade diskuterat detta speciellt mycket med ungdomarna vare sig före eller efter visningen av filmerna. En elevkommentar om filmerna inkl. de bortklippta delar var – låt mig be om ursäkt för uttrycks sättet – följande:

”Det här är verkligen häftigt! Det här är jävligt bra!”

På något sätt är det något som fattas där.

Anf. 109 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:
Herr talman! Den kommentaren tycks i varje fall inte vara gjord av någon vars syfte var att kontrollera en censurfunktion i ett demokratiskt samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1989/90:64 Vissa beslut fattade av internationella arbetskonferensen vid dess sjuttiofemte möte

1989/90:126 Ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

1989/90:133 Utbildningsarvode till studerande vid vissa lärarutbildningar

1989/90:136 Ändring i familjebidraglagen (1978:520)

Utrikesutskottets betänkande

1989/90:UU14 Vissa anslag m.m. inom utrikesdepartementets område

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1989/90:SfU10 Sjukförsäkringen m. m.

1989/90:SfU11 Föräldraförsäkringen

1989/90:SfU12 Insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet, m. m.

1989/90:SfU13 Administration av socialförsäkring

Jordbruksutskottets betänkanden

1989/90:JoU14 Statsbudgeten för budgetåret 1990/91 (jordbruksdepartementet)

1989/90:JoU18 Rågvet

Näringsutskottets betänkande

1989/90:NU24 Använt kärnbränsle, m.m.

23 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 3 april

1989/90:156 av *Marianne Jönsson* (c) till socialministern om integritetsskyddet och FAS 90-projektet:

FAS 90, Framtida ADB-verksamhet för socialförsäkringen på 90-talet, är den största datasatsningen i Sverige någonsin. Ett modernt ADB-system

skall skapas som skall ge större effektivitet och underlätta administrationen på försäkringskassorna. Det rör sig således om en behövlig systemutveckling, och i samband med det en verksamhetsutveckling. Riksförsäkringsverket, försäkringskassan, Försäkringskassaförbundet m.fl. är inblandade i projektet.

Så långt behöver inte projektet ifrågasättas. Det är snarare en mycket välkommen utveckling som kommer att medföra fördelar, bl.a. i form av kortare handläggningstider.

Projektet omfattar också uppläggande av dataregister på en rad områden av mycket känslig natur. Det gäller uppgifter om sjukskrivningsdiagnoser, arbetsgivare, arbetsuppgifter baserade på namn, personnummer, adress m.m.

Registret anges komma att bli ett viktigt instrument i rehabiliteringsarbetet och för att förenkla sjukfallshandläggningen.

Redan i dag pågår försöksverksamhet för sådant register i mindre skala med tillstånd av datainspektionen. Flertalet uppgifter finns redan i dag på kassorna, dock inte på data.

Det planerade "rikstäckande" registret skall enligt planerna föras lokalt. Detta hindrar dock inte att det utan vidare med datorns hjälp skall föras över till andra kontor i landet.

Registret innehåller uppgifter som utan tvivel är integritetskränkande. På den grunden har det också blivit kritiserat. Även om registret troligen fyller sin funktion, måste de för den enskilde så viktiga frågorna och rätten till skydd för privatlivet noggrant prövas i relation till allmänhetens intresse av ett effektivt ADB-system. Datainspektionen har kallat registret ett av landets mest integritetskänsliga dataregister.

Det behövs klara besked om att integriteten kommer att skyddas. Behörighetssystemet behöver stärkas. Detta kräver ytterligare resurser som ovillkorligen måste skapas. En mycket noggrann genomgång av vilka uppgifter som skall tas med måste göras.

En registerlag kan också visa sig vara behövlig. Det är märkligt att denna fråga inte tidigare diskuterats i något större sammanhang. Enligt olika källor har datainspektionen övervägt att begära en parlamentarisk utredning om integritetsfrågorna och en registerlag. Tjänstemännen vid RFV har i brist på direktiv på egen hand börjat utforma ett lagförslag. Detta visar bristen på samordning i för medborgarna mycket angelägna frågor

Gränserna mellan myndigheternas ansvar, vilken myndighet som får göra vad, vilka uppgifter som får registreras och hur dessa skall användas måste utvärderas.

En annan i sammanhanget viktig fråga rör vilken roll som försäkringskassan skall ha i framtiden. De krav som den senaste tiden ställts på kassan är att den skall vara rehabiliteringsansvarig och initiativtagare på området. Detta klarar man inte utan ADB-stöd. Försäkringskassans tjänster efterfrågas mer och mer från företagen, och det ställer nya krav på verksamheten och personalen. FAS 90 påverkar arbetsmiljön, yrkesrollen och arbetsorganisationen, och även dessa frågor måste bättre beaktas innan projektet dras i gång.

Integritetsaspekten och försäkringskassans roll är två viktiga områden som kräver snara lösningar. Datainspektionen har i dagarna lämnat klar-

tecken till att starta registerverksamheten, och det ankommer nu på regeringen att ta ställning.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till socialministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att skydda integriteten vid genomförande av FAS 90-projektet?

24 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 3 april

1989/90:509 av *Bertil Måbrink* (vpk) till utrikesministern om USA:s TV-sändningar till Cuba:

Tisdagen den 27 mars startade USA den särskilda TV-sändaren som inte bara riktar sig mot Cuba utan också tar en av Cubas frekvenser i anspråk för detta intrång. Detta är ett flagrant brott mot internationella lagar och avtal och ett övergrepp på Cubas suveränitet.

Hur har Sverige agerat, och hur tänker man agera för att förmå USA att upphöra med denna kränkning av Cubas suveränitet och för att beivra USA:s brott mot internationella lagar och avtal?

25 § Kammaren åtskildes kl. 16.50.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 3 april

1 §	Justering av protokoll	1
2 §	Svar på fråga 1989/90:458 om domstolarnas oberoende Justitieminister Laila Freivalds Gudrun Schyman (vpk)	1
3 §	Meddelande om svar på interpellationerna 1989/90:132, 141, 149 och 154 Justitieminister Laila Freivalds	4
4 §	Svar på fråga 1989/90:470 om stöd till läkarmottagnings lokal- kostnader genom sjukförsäkringssystemet Socialminister Ingela Thalén Karin Israelsson (c)	4
5 §	Svar på fråga 1989/90:472 om permissionerna vid den slutna psykvården Socialminister Ingela Thalén Göthe Knutson (m)	5
6 §	Svar på fråga 1989/90:487 om anmälningar till hälso- och sjukvår- dens ansvarsnämnd. Socialminister Ingela Thalén Siw Persson (fp)	7
7 §	Svar på fråga 1989/90:462 om nya åtgärder på handikappområdet Statsrådet Bengt Lindqvist Marianne Jönsson (c)	9
8 §	Svar på fråga 1989/90:463 om det statliga stödet till Riksföre- ningen mot sexuella övergrepp på barn (RMSÖ) Statsrådet Bengt Lindqvist Karin Israelsson (c)	11
9 §	Svar på fråga 1989/90:482 om gravida missbrukare Statsrådet Bengt Lindqvist Ragnhild Pohanka (mp)	13
10 §	Svar på fråga 1989/90:506 om följderna av en kärnkraftsolycka Miljöminister Birgitta Dahl Eva Goës (mp)	14
11 §	Meddelande om svar på interpellationerna 1989/90:142 och 150 Miljöminister Birgitta Dahl	16
12 §	Svar på fråga 1989/90:494 om en Öresundsbro's effekter på han- deln i Malmö Kommunikationsminister Georg Andersson Gösta Lyngå (mp)	17

13 § Svar på fråga 1989/90:495 om en Öresundsbro's effekter på narkotikasmuggling till Malmö	17
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Gösta Lyngå (mp)	
14 § Svar på fråga 1989/90:496 om en Öresundsbro's hälsoeffekter på befolkningen i Malmö.	19
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Anita Stenberg (mp)	
15 § Svar på frågorna 1989/90:501, 503 och 504 om fast förbindelse mellan Sverige och Danmark	21
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Kent Carlsson (s)	
16 § Svar på fråga 1989/90:507 om Dellenbanan	27
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Karin Starrin (c)	
17 § Svar på fråga 1989/90:490 om behandlingen av balter, som flyr till Sverige från tjänstgöring i Röda armén	29
Statsrådet Maj-Lis Lööv	
Gunnar Hökmark (m)	
18 § Svar på fråga 1989/90:492 om regeringsdelegationens rapporter om de mänskliga rättigheterna	32
Statsrådet Maj-Lis Lööv	
Berith Eriksson (vpk)	
19 § Svar på fråga 1989/90:488 om Älvdalens kommuns ansökan om statsbidrag till Brattströmmenprojektet	35
Finansminister Allan Larsson	
Siw Persson (fp)	
20 § Svar på fråga 1989/90:505 om den föreslagna investeringsskatten och en ny musikteater i Göteborg.	36
Statsrådet Erik Åsbrink	
Ingela Mårtensson (fp)	
21 § Svar på fråga 1989/90:491 om statens biografbyrås visning av censurerat filmmaterial	38
Utbildningsminister Bengt Göransson	
Anneli Hulthén (s)	
22 § Bordläggning	41
23 § Anmälan om interpellation	
1989/90:156 av Marianne Jönsson (c) om integritetsskyddet och FAS 90-projektet	41
24 § Anmälan om fråga	
1989/90:509 av Bertil Måbrink (vpk) om USA:s TV-sändningar till Cuba	43

